

Nr 83.

Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande över förslag till förordning med vissa bestämmelser om arbetsförmedling m. m.; given Stockholms slott den 8 februari 1935.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, inhämta riksdagens yttrande över härvid fogade förslag till förordning med vissa bestämmelser om arbetsförmedling ävensom beträffande ett å den internationella arbetsorganisationens konferens år 1933 antaget förslag till konvention angående avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Förslag
till
Förordning
med vissa bestämmelser om arbetsförmedling.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Denna förordning äger tillämpning å all slags arbetsförmedling som bedrivs av annan än offentlig arbetsförmedlingsanstalt eller godkänd sjuksköterskebyrå och som icke sker genom utgivande av skrift, varå tryckfrihetsförordningen är tillämplig.

2 §.

Arbetsförmedling må icke bedrivas i förvärvssyfte.

Vill någon eljest bedriva arbetsförmedling, för vilken från arbetsgivare eller arbetssökande uppbäres inskrivnings- eller förmedlingsavgift, periodiskt bidrag eller annan ersättning, skall tillstånd sökas hos socialstyrelsen.

Avser verksamheten förmedling av anställning utom riket eller av anställning här i riket åt utlänning som vistas utom riket, må tillstånd beviljas allenast för de fall och på de villkor Konungen efter överenskommelse med främmande stat bestämmer.

Tillstånd må icke beviljas enskild person eller avse arbetsförmedling för sjömän. Ej heller må tillstånd beviljas, därest verksamheten icke befinnes önskvärd eller ej kan förväntas komma att bedrivas på lämpligt sätt.

3 §.

Vid meddelande av tillstånd skall angivas den ersättning för förmedlingen, som högst må uppbäras, samt de övriga villkor och bestämmelser för verksamheten, som prövas erforderliga.

Ersättningen må i intet fall så bestämmas, att densamma kan förväntas överstiga de nödiga utgifterna för förmedlingen.

4 §.

När anledning därtill förekommer må socialstyrelsen återkalla tillstånd ävensom meddela ändrade villkor eller bestämmelser för verksamheten.

5 §.

Envar som bedriver arbetsförmedling utan att från arbetsgivare eller arbetssökande uppbära ersättning är skyldig att, i enlighet med de föreskrifter socialstyrelsen utfärdar, inom tre månader från det verksamheten tagit sin början göra anmälan därom till socialstyrelsen.

6 §.

Tillsyn å efterlevnaden av denna förordning och i anledning av densamma meddelade föreskrifter utövas av socialstyrelsen.

7 §.

Envar som bedriver arbetsförmedling åligger att över verksamheten föra de anteckningar som socialstyrelsen må föreskriva;

att hålla dessa anteckningar och andra handlingar angående verksamheten tillgängliga för socialstyrelsen eller för den som av styrelsen bemyndigats granska desamma; samt

att enligt av socialstyrelsen utfärdade föreskrifter meddela styrelsen de uppgifter rörande verksamheten som styrelsen kan finna erforderliga för tillsynens utövande och för samordnande av arbetsförmedlingsverksamheten inom riket.

8 §.

Bedriver någon utan tillstånd arbetsförmedling mot ersättning, eller bryter någon mot villkor eller bestämmelse som meddelats enligt 3 eller 4 §, eller underlåter någon att fullgöra honom enligt 7 § åliggande skyldighet, straffes med dagsböter.

Den som under tid då han är ställd under tilltal för förseelse som i första stycket sägs fortsätter samma förseelse skall, när han därtill varder förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits dömas till det ansvar som är bestämt för sådan förseelse.

Försummar någon att göra anmälan enligt 5 §, dömes till böter från och med fem till och med trehundra kronor.

9 §.

Förseelse som avses i denna förordning åtalas av allmän åklagare vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

Böter som ådömas enligt denna förordning tillfalla kronan. Saknas tillgång till deras gäldande förvandlas de enligt allmän strafflag.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1936.

Genom denna förordning upphäves kungörelsen den 5 maj 1916 (nr 163) angående kommissionärer för anskaffande av arbetsanställning, därvid skall iakttagas

att säkerhet som i § 4 kungörelsen sägs ej må återlämnas förrän länsstyrelsen, efter samråd med socialstyrelsen, finner säkerheten ej vara behövlig;

att vad i §§ 6, 7 och 8 samt § 9 första, andra och tredje styckena kungörelsen stadgas fortfarande skall gälla beträffande förhållande som uppkommit under kungörelsens giltighetstid; samt

att kungörelsens bestämmelser fortfarande skola tillämpas å förseelse som begåtts under kungörelsens giltighetstid ävensom å därefter begången förseelse mot stadgande i §§ 6, 8 och 9 kungörelsen i den mån desamma förlänats fortsatt giltighet.

Den som vid denna förordnings ikraftträdande i behörig ordning bedriver

arbetsförmedling, för vilken från arbetsgivare eller arbetssökande uppbäres ersättning, och som före den 1 februari 1936 söker tillstånd till dylik verksamhet, må, i den mån förmedlingen icke avser anställning utom riket eller anställning här i riket åt utlännning som vistas utom riket, utan hinder av stadgandena i 2 §, fortfarande bedriva verksamheten till dess ansökan blivit prövad.

Enskild person eller annan, som vid förordningens ikraftträdande i behörig ordning bedriver arbetsförmedling i förvärvssyfte, må av socialstyrelsen erhålla tillstånd att fortsätta verksamheten till och med den 31 december 1939. För tiden därefter äger styrelsen bevilja förlängning av tillstånd som nu sagts, dock för högst ett år i sänder och icke längre än till den 1 januari 1950 samt allenast beträffande yrkesgrupper som Konungen bestämt. Innan sådan förlängning av socialstyrelsen beviljas, skall åt arbetsgivar- och arbetarorganisationer inom den eller de yrkesgrupper förmedlingen avser beredas tillfälle att yttra sig. Det ankommer på styrelsen att bestämma skälig ersättning för förmedling, varom i detta stycke är fråga. I övrigt skola förordningens bestämmelser i tillämpliga delar gälla å densamma.

Den i 5 § stadgade anmälningsskyldigheten skall av den som vid förordningens ikraftträdande bedriver arbetsförmedling fullgöras inom tre månader från nämnda tid.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 8 februari 1935.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller:

Utredning har sedan någon tid pågått rörande upptagande i svensk lagstiftning av bestämmelser motsvarande ett å den internationella arbetsorganisationens konferens i Genève år 1933 antaget förslag till konvention angående avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer. Jag anhåller nu få anmäla detta ärende.

Inledning.

Gällande bestämmelser.

De här i landet gällande författningsbestämmelserna om arbetsförmedling återfinnas i *kungörelsen den 5 maj 1916 (nr 163) angående kommissionärer för anskaffande av arbetsanställning*, *kungörelsen den 30 april 1920 (nr 233) med bestämmelser angående statens godkännande av sjuksköterskeskolor och sjuksköterskebyråer*, ändrad genom *kungörelsen den 23 januari 1922 (nr 49)*, samt *lagen den 15 juni 1934 (nr 267) om offentlig arbetsförmedling*.

Enligt *förstnämnda kungörelse* erfordras tillstånd, om någon yrkesmässigt vill utöva verksamhet såsom kommissionär för att åt tjänare eller andra anskaffa anställning. Tillståndet sökes hos länsstyrelsen i det län, varest verksamheten skall utövas. I ansökningen skall lämnas uppgift bland annat om de avgifter, som skola erläggas av den, vilken anlitar kommissionären. Om behov av verksamheten föreligger samt sökanden finnes lämplig för dess bedrivande, må det sökta tillståndet beviljas. Tillståndet lämnas allenast tills vidare och kan av länsstyrelsen återkallas, när omständigheterna därtill föranleda. Vill kommissionär göra ändring beträffande de avgifter, som skola erläggas av den, vilken anlitar kommissionären, skall han göra anmälan därom till länsstyrelsen. Kommissionär är skyldig att i viss ordning till polismyndighet lämna uppgifter angående sin verksamhet. Uppgifterna in-sändas därefter av polismyndigheten till socialstyrelsen. Kungörelsen upp-tager därjämte åtskilliga bestämmelser rörande förmedling av anställning å utrikes ort. — Sedan genom beslut den 12 september 1921 för Sveriges del ratificerats det av internationella arbetskonferensen år 1920 antagna för-slaget till konvention angående arbetsförmedling för sjömän, enligt vilket

varje medlem, som ratificerar konventionen, förbinder sig att vidtaga alla erforderliga åtgärder för att snarast möjligt avskaffa den i förvärvssyfte bedrivna arbetsförmedlingen för sjömän, har Kungl. Maj:t i cirkulärbrev den 31 mars 1922 anbefallt samtliga länsstyrelser att återkalla meddelade tillstånd att yrkesmässigt utöva kommissionärsverksamhet för anskaffande av arbetsanställning åt sjömän.

Enligt *kungörelsen med bestämmelser angående statens godkännande av sjuksköterskeskolor och sjuksköterskebyråer* må förening, vilken har till ändamål att förmedla anställning åt sjuksköterskor och för denna verksamhet upprättat särskild byrå, kunna erhålla statens godkännande, därest, bland annat, byråns verksamhet icke tillför föreningen eller dess medlemmar någon vinst utöver vad som åtgår till täckande av kostnaderna för byråns förvaltning och till bildande av en i förhållande till byråverksamhetens omfattning skälig reservfond. Beslut om godkännande meddelas av medicinalstyrelsen. Förening, som för av densamma anordnad sjuksköterskebyrå erhållit statens godkännande, är pliktig att mot avgift, som efter förslag av föreningen fastställs av medicinalstyrelsen, genom byrån förmedla anställning i sjukvårdsarbete åt sjuksköterskor, vilka fullständigt genomgått godkänd sjuksköterskeskola. För andra sjuksköterskor må icke utan särskilt tillstånd av medicinalstyrelsen anställning förmedlas genom godkänd sjuksköterskebyrå. Dylik byrå åligger att till medicinalstyrelsen och socialstyrelsen lämna vissa uppgifter om sin verksamhet. Högsta tillsyn över godkända sjuksköterskebyråer utövas av medicinalstyrelsen.

I *lagen om offentlig arbetsförmedling* stadgas, bland annat, att dylik förmedling skall vara anordnad inom varje landstingsområde och i varje stad, som icke deltagar i landsting. För sådant ändamål åligger det landsting och stadsfullmäktige i stad, som nu nämnts, att anordna en arbetsförmedlingsanstalt med ett huvudkontor och erforderligt antal på lämpliga platser förlagda avdelningskontor eller ombud. Arbetsförmedlingsanstalts verksamhet avser förmedling av alla slag av arbete. Förmedlingen sker kostnadsfritt; dock att, om anstalt efter anmodan genom annonsering eller annorledes vidtagit särskild åtgärd, kostnaden härför må uttagas av den, som begärt åtgärdens vidtagande. Vid arbetsförmedling skall tillses, att arbetsgivaren erhåller bästa möjliga arbetskraft och arbetaren det arbete, för vilket han bäst lämpar sig. Tillsyn över förmedlingen utövas av socialstyrelsen, till vilken myndighet anstalterna skola insända äskade handlingar och uppgifter rörande verksamheten.

Genom de nu nämnda författningarna är emellertid icke all inom riket förekommande arbetsförmedling reglerad. Sålunda saknas generella bestämmelser rörande den icke yrkesmässiga förmedlingen, varjämte kungörelsen angående kommissionärer för anskaffande av arbetsanställning icke ansetts tillämplig å all yrkesmässig förmedling, till exempel icke å företag, som förmedla engagemang eller uppträdanden åt musikidkare, sceniska artister och dylika konstutövare.

Tidigare behandling av frågan.

Efter utfärdandet av 1916 års kungörelse uppkom vid flera tillfällen fråga om ytterligare reglering av den yrkesmässiga förmedlingsverksamheten. Sålunda anbefalldes *Kungl. Maj:t den 6 oktober 1916* socialstyrelsen att avgiva utlåtande över en av överståthållarämbetet ingiven framställning om fastställande av normaltaxor för den privata arbetsförmedlingen. Med hänsyn bland annat till penningvärdets starka fluktuationer under de följande åren ansåg styrelsen, att frågan för det dåvarande ej kunde bringas till en nöjaktig lösning, varför med avgivandet av utlåtande tills vidare fick anstå.

Vid *1921 års riksdag* yrkade herr Dahlén i *motion* (nr 243) inom *andra kammaren*, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida och på vilket sätt en omarbetning av gällande bestämmelser om den privata arbetsförmedlingen kunde ske för förhindrande av ekonomisk utsugning av de arbetssökande samt för motarbetande av andra konstaterade osunda företeelser på detta område, samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning. Vid utredningen borde övervägas bland annat frågan om minskande av den privata förmedlingens omfattning, om åstadkommande av lagstadgad taxa samt om kontroll över de privata förmedlingsanstalternas bokföring och skötsel. *Andra kammarens fjärde tillfälliga utskott* fann i utlåtande (nr 12) motionärens förslag till undanröjande av de inom den privata arbetsförmedlingen rådande missförhållandena beaktansvärda. Då emellertid, såsom framginge av ett av socialstyrelsen över motionen avgivet yttrande, den väckta frågan åtminstone till sin huvudsakligaste del redan vore under behandling inom styrelsen, hemställde utskottet att motionen icke måtte till någon kammarens åtgärd föranleda men uttalade som önskvärt, att den av Kungl. Maj:t den 6 oktober 1916 anbefallda utredningen måtte snarast möjligt bringas till fullbordan och att vid densamma, utom frågan om lagstadgad taxa, även övriga av motionären framhållna synpunkter måtte komma under övervägande. *Andra kammaren* biföll utskottets hemställan.

Innan ännu socialstyrelsen fullgjort sitt förut omnämnda uppdrag, anmodades styrelsen jämväl att avgiva utlåtande i två med uppdraget sammanhängande frågor. Sålunda anbefalldes *Kungl. Maj:t den 19 september 1924* styrelsen att avgiva förslag till bestämmelser i syfte att meddelande av tillstånd att bedriva yrkesmässig kommissionärsverksamhet måtte i vederbörlig mån begränsas. I skrivelse *den 10 november 1925* anmodade vidare *chefen för socialdepartementet* styrelsen att inkomma med utredning och förslag till enhetlig behandling av ärenden om tillstånd att utöva verksamhet som kommissionär för anskaffande av arbetsanställning. *Den 18 december 1926* avgav *socialstyrelsen* utlåtande och förslag med anledning av samtliga dessa uppdrag. Förslaget innebar i huvudsak, att handläggningen av ärenden rörande kommissionärsrättigheter borde förläggas till en central myndighet, förslagsvis socialstyrelsen. Genom en sådan anordning skulle

öppnas möjlighet att efter enhetliga linjer anpassa kommissionärernas antal å skilda orter. I denna väg skulle jämväl kunna åstadkommas en reglering av de tillämpade förmedlingstaxorna och en viss begränsning av den yrkesmässiga förmedlingsverksamheten. Över styrelsens förslag inhämtades utlåtanden från länsstyrelserna och medicinalstyrelsen. De inkomna utlåtandena blevo sedermera från socialdepartementet under hand överlämnade till socialstyrelsen för utarbetande av förslag till ny författning i ämnet. Frågan om en reglering av den avgiftskrävande arbetsförmedlingsverksamheten blev emellertid föremål för internationella överväganden, och i avbidan på resultatet av dessa har styrelsens uppdrag icke slutförts.

I en vid 1928 års riksdag av herr Lovén inom andra kammaren väckt motion (nr 307) yrkades, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådan ändring eller komplettering av kungörelsen den 5 maj 1916, att impressarieverksamhet även inrymdes under kungörelsen. I utlåtande (nr 8) över motionen hemställde andra kammarens fjärde tillfälliga utskott om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande huruvida en ändring av kungörelsen vore av behovet påkallad i syfte att däri inrymma jämväl yrkesmässigt bedriven platsförmedling för musiker och med dem jämställda yrkesutövare. Första kammarens andra tillfälliga utskott instämde i sitt utlåtande nr 12 i vad andra kammarens utskott yttrat, dock med betoning av att impressarieverksamhet i egentlig mening icke inneslötes i skrivelseförslaget. Utskottens hemställan bifölls av riksdagen (skrivelse nr 374).

Vid samma riksdag yrkade herrar Holmström och Carlsson i Stockholm i motion (nr 317) inom andra kammaren, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om vidtagande av erforderliga åtgärder i syfte att den enskilda affärsmässiga platsförmedlingsverksamheten skyndsammast måtte kunna avskaffas. I sitt utlåtande (nr 9) i anledning av denna motion ansåg andra kammarens fjärde tillfälliga utskott principiellt riktigt, att det enskilda förvärvsbegäret i möjligaste mån avkopplades från arbetsförmedlingsverksamheten. Då emellertid den offentliga arbetsförmedlingen ännu ej vore rustad att på alla områden tillfredsställande tillgodose förmedlingsbehovet, hemställde utskottet om avslag å motionen. Reservation avgavs av tre utav utskottets ledamöter, vilka ansågo, att motionen bort tillstyrkas. Utskottets hemställan bifölls av kammaren.

Därjämte har Kungl. Maj:t den 15 maj 1931, i anledning av riksdagens skrivelse den 20 mars 1931 nr 5 A, anbefallt socialstyrelsen och medicinalstyrelsen att gemensamt verkställa undersökning, i vad mån platsanskaffning för kvinnlig sjukvårdspersonal kunde äga rum medelst anlitan av den offentliga arbetsförmedlingen, ävensom att efter verkställd utredning inkomma med det yttrande i ämnet, vartill styrelserna kunde finna omständigheterna föranleda. Uppdraget har ännu icke fullgjorts. Dock har medicinalstyrelsen för sin del den 4 maj 1933 framlagt förslag bland annat till ändrad kungörelse om förmedling av arbete åt sjuksköterskor (statens off. utredn. 1934: 9), som väsentligen ansluter sig till nuvarande ordning.

Ytterligare är att omnämna, att vid 1932 års riksdag fru Nordgren med andra kammarens tillstånd den 5 februari interPELLERADE dåvarande chefen för socialdepartementet, statsrådet Larsson, om vilka åtgärder vore att förvänta från Kungl. Maj:ts sida för att söka råda bot på de missförhållanden, som vore konstaterade inom den privata platsförmedlingens område, samt om man kunde räkna med att de åtgärder, som eventuellt vore påtänkta, skulle komma till stånd under den närmaste tiden. I sitt den 31 maj avgivna svar på interpellationen framhöll socialministern, att två omständigheter bidragit till att spørsmålet om den enskilda platsförmedlingen ej bringats till en positiv lösning, nämligen att detta spørsmål dels ägde samband med den offentliga arbetsförmedlingens framtida organisation, vilken i sin tur nära sammanhänge med den då ännu på sin lösning bidande frågan om arbetslöshetsförsäkring, dels ock upptagits till diskussion av internationella arbetsorganisationen.

Redan före den nu ifrågavarande konventionen angående avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer ha statsmakterna tagit ställning till vissa av *internationella arbetskonferensen tidigare antagna konventionsförslag och rekommendationer berörande arbetsförmedlingen*. Sålunda anhöll Kungl. Maj:t genom proposition nr 361 till 1921 års riksdag om riksdagens yttrande angående vissa beslut, som fattats vid den internationella arbetskonferensens sammanträden i Washington år 1919 och i Genua år 1920. Vid sammanträdet 1919 antogs ett förslag till konvention angående arbetslösheten, vars 2 § stadgade, att varje medlem, som ratificerade konventionen, borde upprätta ett system av avgiftsfria offentliga arbetsförmedlingsanstalter ställda under kontroll av en central myndighet. Vidare föreskrefs i nämnda paragraf bland annat, att där både offentliga och enskilda avgiftsfria arbetsförmedlingsanstalter funnes, åtgärder skulle vidtagas för att samordna deras verksamhet enligt en hela landet omfattande plan. Vid samma konferens framlades en rekommendation angående arbetslösheten, vari i första punkten hemställdes, att varje medlem av internationella arbetsorganisationen måtte vidtaga åtgärder för att förbjuda inrättandet av sådana arbetsförmedlingsanstalter, som toge betalning eller eljest bedreve sin verksamhet såsom affär. Beträffande redan befintliga anstalter av nu nämnd beskaffenhet hemställdes, att deras verksamhet måtte göras beroende av tillstånd, som meddelades av regeringen, och att alla till buds stående åtgärder måtte vidtagas för att snarast möjligt avskaffa dylika anstalter. 1921 års riksdag hade vidare att taga ställning till Genuakonferensens förslag till konvention angående arbetsförmedling för sjömän. I denna konvention stadgades förbud mot arbetsförmedling för sjömän i förvärvssyfte. I intet fall finge anskaffande av anställning åt sjömän föranleda utbetalande från dessas sida av något slag av gottgörelse, direkt eller indirekt, åt någon enskild person, bolag eller annat företag.

Såsom bilaga till nämnda proposition förelägo framställningar från Sveriges delegation för det internationella socialpolitiska samarbetet, i vilka framställningar delegationen yttrade sig rörande de olika konferensbesluten. Beträffande förslaget till konvention angående arbetslösheten fann delegationen

att detsamma kunde biträdas av Sverige. I fråga om rekommendationen angående arbetslösheten förklarade sig delegationen anse, att den affärsmässiga arbetsförmedlingsverksamheten i Sverige i stort sett vore stadd på avskrivning, detta till följd av de restriktiva bestämmelserna beträffande den affärsmässiga platsförmedlingen i förening med den överlägsenhet över de privata kommissionskontoren, som den offentliga arbetsförmedlingen på det hela taget visat. Rekommendationen syntes därför ej böra giva anledning till några särskilda åtgärder. Vidkommande förslaget till konvention angående arbetsförmedling för sjömän förordade delegationen detsammans antagande, särskilt som åtgärder redan vidtagits för inrättande av offentlig sjömansförmedling i landet.

Kungl. Maj:t anslöt sig i propositionen till delegationens ståndpunkt, mot vilken jämväl riksdagen i skrivelse nr 343 förklarade sig icke hava något att erinra.

Förslaget till konvention angående avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer.

Såsom ovan nämnts har ett förslag till konvention angående avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer antagits vid 1933 års konferens i Genève.

I konventionsförslaget, som icke äger tillämpning å arbetsförmedling för sjömän, skiljes mellan avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer med vinstsyfte, sådana förmedlingsbyråer utan vinstsyfte samt utövare av arbetsförmedling utan ersättning därför. Den förstnämnda kategorien omfattar enskilda personer, sammanslutningar, institutioner, byråer eller andra organisationer, vilka tjäna såsom mellanhand för anskaffande av anställning åt arbetare eller av arbetare åt arbetsgivare i syfte att direkt eller indirekt från någondera erhålla ekonomisk eller annan materiell fördel; dock avses ej här tidningar eller andra publikationer, såvitt de ej uteslutande eller huvudsakligen ha till syfte att vara förmedlare mellan arbetsgivare och arbetare. Såsom avgiftskrävande arbetsförmedling utan vinstsyfte definieras arbetsförmedlingstjänst, som upprättats av sammanslutningar, institutioner, byråer eller andra organisationer, vilka, utan att eftersträva materiell fördel, för förmedlingen av arbetsgivaren eller arbetaren uppbära inträdesavgift, periodiskt bidrag eller annan ersättning (art. 1).

Inom tre år från konventionens ikraftträdande för vederbörande medlemsstat skola avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer med vinstsyfte vara avskaffade. Under denna tid må nya sådana byråer icke upprättas, och skola redan befintliga byråer stå under uppsikt av vederbörande myndighet samt endast äga uppbära avgifter och ersättning för kostnader enligt en av myndigheten godkänd taxa (art. 2). Vissa avvikelser härifrån må undantagsvis medgivas av vederbörande myndighet, men endast efter hörande av de arbetsgivar- och arbetarorganisationer, som frågan kan angå. Avvikelserna må endast avse redan befintliga byråer, vilka förmedla arbete åt sådana kategorier av arbetare, som äro noggrant angivna i den nationella lagstiftningen

och tillhöra yrken, där arbetsförmedlingen äger rum under särskilda förhållanden av natur att göra avvikelser berättigad. Byrå, för vilken avvikelser medgivits, skall stå under uppsikt av vederbörande myndighet och innehava ett för år meddelat tillstånd, som dock ej får utsträckas över tio år, må uppbära avgifter och ersättning för kostnader allenast enligt en av myndigheten godkänd taxa samt får icke skaffa anställning åt arbetare utomlands eller därifrån rekrytera arbetare, med mindre tillståndet berättigar därtill och verksamheten bedrivs enligt en mellan länderna träffad överenskommelse (art. 3).

Avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer utan vinstsyfte skola innehava tillstånd av vederbörande myndighet och stå under uppsikt av denna. De må icke uppbära ersättning överstigande taxa, vilken skall fastställas av myndigheten med noggrann hänsyn till havda kostnader. De må ej heller skaffa anställning åt arbetare utomlands eller därifrån rekrytera arbetare, med mindre tillståndet berättigar därtill och verksamheten bedrivs enligt en mellan länderna träffad överenskommelse (art. 4).

Envar, som regelmässigt utövar arbetsförmedlingsverksamhet, även om det sker utan ersättning, är skyldig göra anmälan därom till vederbörande myndighet (art. 5).

Överträdelse av de i enlighet med konventionsförslaget meddelade bestämmelser skola straffas, i fall av behov med indragning av meddelat tillstånd till arbetsförmedling (art. 6).

Översättning av originaltexten till konventionsförslaget torde få såsom bilaga (A) fogas till statsrådsprotokollet för denna dag.

Över konventionsförslaget avgavs *utlåtande* av delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet, som för utredning i ärendet inhämtat yttrande från socialstyrelsen. Därjämte inkom Sveriges hotell- och restaurangpersonals förbund med en framställning i ämnet.

I sitt yttrande uttalade sig *socialstyrelsen* i princip såväl för avskaffande av den affärsmässigt bedrivna arbetsförmedlingen som för statlig kontroll å annan privat arbetsförmedling. Beträffande konventionsförslagets särskilda bestämmelser framhöll styrelsen, att även om konventionen erhållit en väl stel och rigorös avfattning, varigenom tillämpningen säkerligen komme att i det praktiska livets skiftande förhållanden medföra större eller mindre svårigheter, synpunkter kunde anföras som med avgörande styrka syntes styrelsen tala för åtgärder i den genom konventionen avsedda riktningen. Särskilt tvenne skäl vägde därvid tungt. Det ena vore av företrädesvis humanitär natur, nämligen att den arbetssökande alltid skulle äga tillfälle att utan kostnader orientera sig på arbetsmarknaden i syfte att genom arbete vinna sitt uppehälle. Det andra vore av allmänt arbetsmarknadspolitisk innebörd, nämligen önskemålet att genom samlande såvitt möjligt av utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden i en punkt, den offentliga arbetsförmedlingen, ernå en planmässighet på området, vilken måste vara gagnelig för såväl den allmänna arbetsmarknadspolitiken som näringslivet och de arbetssökande.

På grund av dessa skäl hade styrelsen ansett sig böra tillstyrka biträdande från svensk sida av konventionen.

Delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet tillstyrkte på i stort sett samma grunder som socialstyrelsen anslutning för Sveriges del till konventionen.

I *proposition* (nr 138) till 1934 års riksdag anhöll Kungl. Maj:t om riksdagens yttrande rörande konventionsförslaget. I det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet anförde statsministern i egenskap av tillförordnad chef för socialdepartementet, att de principer, på vilka konventionsförslaget byggde, syntes, såvitt då kunde bedömas, ägnade att i huvudsak läggas till grund för en lagstiftning i ämnet i Sverige. Med hänsyn till det förberedande skick, vari spörsmålet om genomförandet av en dylik lag befunne sig, förordades emellertid, att med prövningen av ratificeringsfrågan tillsvidare finge anstå.

I skrivelse den 8 juni 1934 (nr 352) anmälde riksdagen att riksdagen för sin del biträdde uppfattningen, att för det dåvarande konventionsförslaget icke borde ratificeras.

Socialstyrelsens förslag jämte utredning.

Den 29 december 1933 uppdrog Kungl. Maj:t åt socialstyrelsen att inkomma med utredning och förslag rörande de författningsbestämmelser, som kunde bliva erforderliga, därest Sverige anslöte sig till konventionen.

Till fullgörande av detta uppdrag avlämnade socialstyrelsen den 5 februari 1934 *förslag till lag angående arbetsförmedling, som bedrivs av annan än organ för den offentliga arbetsförmedlingen* samt *förslag till ändring i tryckfrihetsförordningen* jämte motiv.

Förslaget till lag angående arbetsförmedling avser en reglering av all arbetsförmedling utom den offentliga och den som bedrivs genom utgivande av sådan tryckt skrift, som utgives väsentligen i annat syfte än att åvägbringa arbetsförmedling. Förslaget innebär i huvudsak, att förmedling mot ersättning ej må bedrivas utan tillstånd av socialstyrelsen, som därvid har att fastställa sådan förmedlingstaxa att vinst å verksamheten ej kan uppkomma, varigenom arbetsförmedling i vinstsyfte förhindras, samt att ålägga utövare av förmedlingsverksamhet skyldighet att göra anmälan om och lämna uppgifter rörande verksamheten. Vissa övergångsbestämmelser föreslås till förmån för dem, som vid lagens ikraftträdande bedriva arbetsförmedling.

Förslaget till ändring i tryckfrihetsförordningen innebär att till § 1 mom. 1 fogas ett stadgande, enligt vilket den som utger tryckt skrift väsentligen i syfte att åvägbringa arbetsförmedling eller som eljest utövar arbetsförmedling genom meddelande i dylik skrift, skall vara underkastad tillämpning av lagen angående arbetsförmedling som bedrivs av annan än organ för den offentliga arbetsförmedlingen.

Lagförslagen torde få såsom särskild bilaga (B) fogas till statsrådsproto-

kollet i detta ärende, och hänvisar jag rörande deras närmare innehåll till denna bilaga.

Över förslagen hava *yttranden* avgivits av överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser jämte några dem underordnade myndigheter, de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna, 71 kommissionärer för anskaffande av arbetsanställning, medicinalstyrelsen, stiftelsen Röda Kors-hemmet, Uppsala sjuksköterskehem, södra Sveriges sjuksköterskehem, svensk sjuksköterskeförening, Sophiahemmet, Fredrika-Bremer-förbundet, Sveriges farmaceutförbund, skolöverstyrelsen, svenska industriens praktiknämnd, svenska yrkesskolföreningen, läroverkslärarnes riksförbund, flick- och samskoleföreningen, Sveriges allmänna folkskolläraryörening, högre folkskolornas lärareförening, lantbruksstyrelsen, svenska lantbrukstjänstemannaföreningen, Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, landsorganisationen i Sverige, svenska arbetsgivareföreningen, Stockholms hembiträdesförening, Sveriges husmodersföreningars riksförbund, Sveriges arbetsgivareförening för hotell och restauranter, restauranternas arbetsgivareförening, Sveriges hotell- och restaurangpersonals förbund, svenska teknologföreningen och musiketablisementens förening.

Sedermera har socialstyrelsen med skrivelse den 16 januari 1935 överlämnat en den 22 december 1934 dagtecknad *promemoria angående olika anordningar för arbetsförmedling i riket*. Av promemorian framgår, att organiserad arbetsförmedling för närvarande bedrivs i huvudsakligen följande former: Offentlig förmedling, förmedling genom civilanställningskommissionerna, de godkända sjuksköterskebyråerna och de privata platskommissionärerna, engagemangsförmedling och impressarieverksamhet, förmedling genom utlandsbyråer, arbetsgivar- och arbetarorganisationer, kårsammanslutningar samt skolor och andra utbildningsanstalter, filantropisk förmedling och förmedling genom tidningsannonsering. En inom socialdepartementet utarbetad sammanfattning av promemorian samt en förteckning över antalet under år 1934 verksamma privata platskommissionärer, fördelade ortsvis, torde få såsom bilagor (C och D) fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende. Rörande den närmare organisationen av de olika verksamhetsformerna hänvisar jag till sammanfattningen.

Vidare har av byråinspektören S. Skogh i socialstyrelsen utarbetats en *promemoria angående vissa erinringar mot de nuvarande bestämmelserna rörande avgiftskrävande platsbyråer och om sättet för verksamhetens bedrivande vid dessa*. I denna promemoria framhålles i huvudsak följande.

En olägenhet med det nuvarande systemet vore, att beslut angående tillstånd att utöva kommissionärsverksamhet vore anförtrodd länsstyrelserna medan socialstyrelsen mottoge och kontrollerade kommissionärernas rapporter. Länsstyrelserna kunde sålunda icke följa huruvida och i vilken omfattning tillstånden utnyttjades, och socialstyrelsen kunde icke utan särskilda förfrågningar hos länsstyrelserna förvissa sig om att samtliga kommissionärer fullgjorde föreskriven rapportering. De tidvis vilande rättigheterna försvårade för länsstyrelserna bedömandet av behovet av ifrågavarande verksamhet.

Frånvaron av generell anmälningsskyldighet till central myndighet rörande all systematiskt bedriven platsförmedling gjorde det synnerligen svårt att

överblicka förekomsten av de olika former, i vilka arbetsförmedling bedreves i vårt land. Med stöd av ett högsta domstolens utslag (N. J. A. 1908: 389) ansåge sig utövare av engagemangsförmedling och impressarieverksamhet förhindrade att utan tillstånd bedriva avgiftsbelagd förmedling.

Det vore svårt att kontrollera kommissionärstaxornas tillämpning, enär kommissionärerna kunde betinga sig särskild gottgörelse för annonsering, porton, telefonsamtal m. m., vilka utgiftsposter det ofta vore omöjligt för kunden att närmare granska. Vidare hade själva taxorna i viss utsträckning givits en alltför obestämd formulering. Sålunda hade endast undantagsvis angivits, huruvida värdet av kost och logi skulle inräknas i lönen när provisionen utginge efter viss procent å denna, och då lönen utginge i form av dricks pengar vore det praktiskt taget ogörligt att fullt riktigt fixera den lön, å vilken provisionen skulle beräknas. Det vore också inom hotell- och restaurangområdet, som de arbetssökande livligast klagat över oskäligen förmedlingsavgifter. Möjligheterna att beivra krav på oskäligen förmedlingsprovision vore mestadels mycket små, enär de arbetssökande antingen ansåge sig genom en polisanmälan riskera att för framtiden icke bliva betjänade av någon kommissionär eller icke kunde tillfredsställande styrka de avgifter, som i olika sammanhang under ett och samma förmedlingsfall måste erläggas till kommissionären. Enskild angivare droge sig också ofta för det besvär, som kunde vara förenat med fullföljande av ett dylikt mål.

I övrigt hade erinringar av olika slag framförts mot den förvärvsmässiga arbetsförmedlingen. Sålunda hade anmärkts, att kommissionär sökt locka till sig arbetssökande och arbetsgivare bland annat genom annonser som givits en lockande formulering. Exempel saknades ej på att förmedlare annonserat om anmäld ledig plats, ehuru till platsen kompetenta sökande redan funnits anmälda på byrån, vilket kunde stå i samband med att inskrivningsavgift uppbures av de nyanmälda. Det hade likaledes inträffat, att kommissionär, som för tillfället saknat kunder, växelvis annonserat efter platser och sökande för att draga till sig dylika. Personer hade med anledning av annonser stundom lämnat innehavda tjänster och i god tro begivit sig till städer och industrisamhällen, där kanske redan arbetslöshet varit för handen. Genom dylika metoder hade förmedlaren stimulerat till täta ombyten av platser eller arbetskraft i syfte att öka omsättningen i sin rörelse.

En av de principiella erinringar, som kunde göras mot den privata platsförmedlingen, vore, att denna förmedlingsverksamhet i sin nuvarande form och omfattning verkade starkt splittrande på arbetsmarknaden. Arbetsgivarna sökte ofta genom hänvändelse till skilda platsbyråer uppbära lämpliga arbetstagare, under det att de sökande för att finna önskad anställning i många fall tvingades till rundgång å ett flertal privata kontor. Dessa dubbelanmälningar vore för de arbetslösa förenade med dryga kostnader, men tillförde kommissionärerna ökade förtjänstmöjligheter. Givet vore att genom en dylik organisation av arbetsförmedlingen en mängd onödigt förmedlingsarbete utfördes, men även om de därav föranledda utgifterna drabbade kunderna, kunde den hårdare konkurrensen mellan de olika platsbyråerna locka till användande av illojala medel, som skadade icke blott kunderna utan även affärerna och deras anseende.

Vad som ur allmän arbetsmarknads- och arbetslöshetssynpunkt gäve anledning till kritik av den nuvarande privata platsförmedlingen vore att densamma försvårade överblicken över arbetsmarknaden och förhindrade en effektivare utjämning av utbud och efterfrågan på arbetskraft. Myndigheterna lika väl som de enskilda individerna hade svårt att bedöma läget på sådana arbetsområden, där förmedlingsverksamheten vore splittrad på många händer utan att förmedlingsorganen kunde bringas till intimare samarbete.

Departementsförslaget.

Med ledning av de inkomna yttrandena hava socialstyrelsens förslag blivit föremål för överbäganden inom socialdepartementet. Jag övergår nu till en redogörelse för departementsförslaget och i samband därmed för innehållet i avgivna yttranden.

Allmänna synpunkter.

I den *allmänna motiveringen* till de av *socialstyrelsen* utarbetade förslagen anföres

beträffande förslaget till lag angående arbetsförmedling:

På vissa områden av arbetsmarknaden bedreves affärsmässig privat arbetsförmedling jämsides med kostnadsfri offentlig sådan. Där den offentliga förmedlingen vore fullt rustad att svara för arbetsförmedlingen på dessa områden, måste det framstå såsom en onödig kostnad för de arbetssökande att erlægga inskrivnings- och måhända även förmedlingsavgift till den privata förmedlingsbyrån. Å orter, där flera sådana byråer vore verksamma, tillkomme, att arbetssökande under väntan på lämplig anställning ofta funne sig föranlättna att hänvända sig till olika byråer och till var och en av dem erlægga inskrivningsavgift.

Vissa olämpliga företeelser vid utövandet av arbetsförmedling i vinstsyfte hade påtalats i den offentliga diskussionen. Sålunda torde i vissa fall förmedlaren hava betingat sig oskäligt höga förmedlingsavgifter. I andra fall skulle förmedlaren hava stimulerat arbetsgivare till täta ombyten av arbetskraft i syfte att öka omsättningen i sin rörelse. Exempel saknades ej heller på att förmedlare i tidningspressen annonserat om hos honom anmäld ledig plats, ehuru till platsen fullt kompetenta arbetssökande redan inskrivits å byrån. Gällande kommissionärskungörelse erbjöde emellertid ganska begränsade möjligheter till effektiv kontroll över kommissionärernas verksamhet, och det låte sig därför ej med säkerhet bedöma om företeelser av nu berörd art i någon större omfattning förekomme inom denna verksamhet. Huru därmed än förhölle sig vore emellertid den affärsmässiga arbetsförmedlingen genom sitt vinstsyfte ägnad att hos de arbetssökande väcka känslor av otrygghet samt misstankar om mannamån och uppskörtning.

Socialstyrelsen hade tidigare vid olika tillfällen framfört betänkligheter mot att skrida till ett fullständigt avskaffande av den affärsmässiga arbetsförmedlingen. Till motivering härav hade bland annat framhållits att den offentliga arbetsförmedlingen icke vore tillräckligt rustad att på tillfredsställande sätt tillgodose det behov av arbetsförmedling som fylldes av de privata kommissionärerna. Möjligheterna att få till stånd en därför erforderlig utveckling av den offentliga förmedlingen vore också ovissa. Mot den affärsmässiga arbetsförmedlingens avskaffande hade även anmärkts att en sådan åtgärd vore ägnad framlocka en smygtrafik av mindre tilltalande natur. Den skulle vidare kunna framtinga oskäligt kostsamma organisatoriska anordningar inom den offentliga förmedlingen för tillgodoseende av arbetsförmedlingsbehov inom speciella och begränsade fack. Slutligen kunde i detta sammanhang erinras att kommissionärer och möjligen även andra, som nu helt eller delvis hämtade sin försörjning från affärsmässig arbetsförmedlingsverksamhet, om sådan verksamhet undertrycktes, sannolikt kunde förväntas komma att gent emot staten framställa anspråk på ersättning.

Om det till 1934 års riksdag framlagda förslaget till lag om offentlig

arbetsförmedling vunne riksdagens bifall, syntes möjligheter uppkomma att genomföra en avsevärd utveckling av denna förmedlings organisation och att stärka dess verksamhet i övrigt. Därmed skulle till väsentlig del undanröjas de betänkligheter som framförts mot avskaffande av den avgiftskrävande förmedlingen.

Antalet gällande tillstånd för kommissionärer att utöva arbetsförmedling uppginge till cirka 190, varav emellertid endast 152 utnyttjades. Antalet genom dessa kommissionärers förmedling tillsatta platser hade under år 1932 uppgått till 3,080 för män och 34,067 för kvinnor eller tillhopa 37,147 platser. Av hela förmedlingsresultatet komme över 60 procent på gruppen husligt arbete, där samtliga platser avsåge kvinnlig arbetskraft, samt nära 24 procent på kvinnlig hotell- och restaurangpersonal. Under samma år hade genom den offentliga arbetsförmedlingen tillsatts sammanlagt 265,086 platser, av vilka cirka 72,500 fölle inom gruppen husligt arbete och omkring 11,000 inom hotell- och restaurangfacket. Den offentliga förmedlingens verksamhet vore alltså redan nu mer än tredubbelt större än kommissionärernas på det husliga arbetsområdet och överträffade kommissionärernas förmedling jämväl ifråga om hotell- och restaurangfacket. Att märka vore också, att utvecklingen inom ifrågavarande områden under de senare åren visat ökade framsteg för den offentliga förmedlingen medan kommissionärernas verksamhet avtagit. En lagstiftningsåtgärd varigenom den affärsmässiga förmedlingen avskaffades kunde följaktligen på visst sätt anses såsom en konsekvens av en redan sedan flera år pågående utveckling.

Gentemot en lagstiftning i enlighet med konventionen kunde, oavsett betänkligheterna mot den affärsmässiga arbetsförmedlingens avskaffande, erinras, att densamma med sin i viss mån allmängiltiga omfattning skulle komma att under sin tillämpning inbegripa allehanda grenar av arbetsförmedling, beträffande vilka inga avsevärda klagomål eller yrkanden på lagstadgad reglering gjort sig hörda. Konventionen syntes emellertid ägnad främja förverkligandet av det betydelsefulla önskemålet om all arbetsförmedlingsverksamhets samordnande under statens kontroll. En förpliktelse till sådant samordnande i avseende å offentlig och enskild avgiftsfri arbetsförmedling ålåge redan vårt land på grund av en bestämmelse i den av internationella konferensen år 1919 antagna konventionen angående arbetslösheten men hade hittills icke kunnat effektueras. Ett mera allmänt samordnande av förmedlingsverksamheten komme givetvis att taga avsevärd tid att genomföra, men skulle en dylik anordning, med dess möjligheter till överblickande av arbetsmarknaden och åvägbringande av samverkan mellan olika förmedlingsorgan, uppenbarligen kunna bliva till stort gagn för näringslivet och de arbetssökande.

beträffande förslaget till ändring i tryckfrihetsförordningen:

Från konventionens tillämpning undantoges tidningar och andra publikationer, såvida de ej uteslutande eller huvudsakligen hade till syfte att vara förmedlare mellan arbetsgivare och arbetare. Först nämnda mer generella undantag hade, i den mån ej tryckfrihetsförordningen gjorde det överflödigt för vårt lands del, kommit till uttryck i lagförslaget 1 § andra stycket. Det sekundära undantaget, som under den åsyftade regleringen inbegrepe vissa slag av publikationer och jämväl beaktats i nyssnämnda lagrum, hade, för att, såsom en noggrann tillämpning av konventionen måste anses kräva, kunna komma till tillämpning här i landet, ansetts påkalla ändring i tryckfrihetsförordningen. Med hänsyn till att konventionen ej från sin tillämpning torde kunna anses fritaga arbetsförmedlingsverksamhet som utövades

genom annonsering i av andra utgivna publikationer, men sådan verksamhet i vårt land antagligen jämväl torde åtnjuta tryckfrihetsförordningens skydd, hade den föreslagna ändringen i nämnda grundlag utsträckt till att omfatta även detta slag av arbetsförmedling. Konventionens uttryck »uteslutande eller huvudsakligen» hade, då det ansetts innebära en väl snäv begränsning, utbytts mot ordet »väsentligen». Något tillfyllestgörande skäl för att i likhet med konventionen inskränka ifrågavarande undantag, i vad det anginge utgivare av tryckt skrift, till att endast avse avgiftskrävande arbetsförmedling med vinstsyfte hade icke ansetts föreligga, utan hänförde sig undantaget till alla slag av arbetsförmedling.

Av de myndigheter, sammanslutningar och enskilda personer, som avgivit *yttranden* över socialstyrelsens förslag, hava följande tillstyrkt eller förklarat sig icke hava något att erinra mot en reglering av förmedlingsverksamheten i huvudsaklig överensstämmelse med förslagen, nämligen länsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Malmöhus, Skaraborgs, Västmanlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västerbottens och Norrbottens län, vissa underordnade myndigheter, samtliga offentliga arbetsförmedlingsanstalter med undantag av den i Västmanlands län, ett fåtal kommissionärer för anskaffande av arbetsanställning, Sveriges farmaceutförbund, svenska yrkesskolföreningen, Sveriges allmänna folkskolläraryrådgivning, högre folkskolornas lärareförening, lantbruksstyrelsen, svenska lantbrukstjänstemannaföreningen, Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, landsorganisationen i Sverige, Stockholms hembiträdesförening, Sveriges husmodersföreningars riksförbund, Sveriges arbetsgivareförening för hotell och restauranter, restauranternas arbetsgivareförening samt Sveriges hotell- och restaurangpersonals förbund.

Följande myndigheter och sammanslutningar hava icke uttalat någon bestämd åsikt i fråga om lämpligheten av en lagstiftning sådan som den föreslagna, nämligen länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus, Värmlands och Jämtlands län, medicinalstyrelsen, stiftelsen Röda Kors-hemmet, Uppsala sjuksköterskehem, Sophiahemmet, Fredrika-Bremerförbundet, skolöverstyrelsen, svenska industriens praktikinämnad, läroverkslärarnas riksförbund, flick- och samskoleföreningen, svenska teknologföreningen och musiketablissemmentens förening.

Överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Kristianstads, Hallands, Älvsborgs, Örebro och Västernorrlands län, polismästaren i Stockholm, fyra reservanter inom styrelsen för Stockholms stads arbetsförmedling, en reservant inom styrelsen för Värmlands läns arbetsförmedlingsanstalt, Västmanlands läns arbetsförmedling, så gott som samtliga de kommissionärer för anskaffande av arbetsanställning, från vilka *yttranden* inkommit, samt svenska arbetsgivareföreningen avstyrka införandet av en lagstiftning enligt de riktlinjer socialstyrelsens förslag innehålla.

Av dem som i princip tillstyrkt socialstyrelsens förslag har *länsstyrelsen i Uppsala län* framhållit, att — om man bortsåg från speciella slag av arbetsförmedling — frågan om behovet av en arbetsförmedling vid sidan av

den offentliga torde bero framförallt på organisationen av den offentliga förmedlingen samt huruvida denna erhöle personal, som vore intresserad för och ägde tillräcklig kännedom om förhållandena på arbetsmarknaden. Att de enskilda kommissionärerna fortfarande i betydande utsträckning verkställde förmedling inom det husliga arbetet torde sammanhänga därmed, att just på detta område det vore särskilt angeläget för både de platssökande och arbetsgivarna att erhålla personliga upplysningar samt att de offentliga förmedlingsanstalterna icke alltid torde haft tillräckliga arbetskrafter just för detta ändamål. Numera syntes, såvitt Uppsala län anginge, den enskilda verksamhetens betydelse även på detta område av förmedlingen hava avtagit. Någon större olägenhet genom ett principiellt avskaffande av den enskilda förmedlingen syntes därför icke vara att befara. Härvid torde dock böra lämnas utrymme för undantag på sådana orter, där behov fortfarande kunde vara för handen, eller i fall, där eljest särskilda omständigheter påkallade undantag.

Stockholms stads arbetsförmedling har anfört, att den avgiftskrävande platsförmedlingen visat sig vara förenad med vissa sociala avvigsidor, varför ifråga om densamma gjort sig gällande ett starkt behov av enhetlig reglering och kontroll. Socialstyrelsens lagförslag syntes väl tillgodose kravet på ett samordnande av prövning och reglering av den förmedlingsverksamhet, som för närvarande fölle utanför den offentliga arbetsförmedlingen, samtidigt som förslaget öppnade utvägar för det enskilda initiativet att, om behov uppstode, ordna arbetsförmedling vid sidan av den offentliga.

Göteborgs offentliga arbetsförmedling har yttrat i huvudsak följande.

Den offentliga arbetsförmedlingen i Göteborg torde redan med sin nuvarande organisation äga förutsättningar att på ett för såväl arbetsgivare som arbetsökande tillfredsställande sätt tillgodose alla förekommande behov av arbetsförmedling. Om förslaget till lag om offentlig arbetsförmedling bifölles skulle detta medföra betingelser för ytterligare utveckling av organisationen och ökad specialisering av förmedlingsarbetet. Efter en sålunda genomförd organisationsförbättring av den offentliga arbetsförmedlingen kunde inga motiv andragas för ett fortsatt bibehållande av den avgiftskrävande förmedlingen, enär då åt den offentliga förmedlingen givits en sådan utformning att den borde bliva den självskrivna och allmänna mötesplatsen för arbetsgivare och arbetstagare när de önskade nå varandra för överenskommelse om arbetsanställning. I diskussionen rörande den offentliga arbetsförmedlingens förmåga att på ett tillfredsställande sätt fylla sin uppgift såsom arbetsmarknadsbörs hade ibland gjorts gällande att kvalificerad arbetskraft inom alla yrken och arbetsområden icke stode till denna förmedlings förfogande. Om sådan argumentering för något tiotal år tillbaka med visst fog kunnat andragas vore förhållandet annorlunda för närvarande, åtminstone i Göteborg, där goda lokalförhållanden numera tillåtit den ändamålsenliga uppdelning av väntrum och expeditjonslokaler som vore en av förutsättningarna för ett kvalificerat förmedlingsarbete. Det sedan årtal tillbaka rådande samarbetet mellan arbetsförmedlingens ledning och stadens olika myndigheter ävensom ledningen för stadens skolor hade också hos parterna på arbetsmarknaden medfört ökat förtroende för den offentliga förmedlingens förmåga att fylla sin uppgift. Det förtjänade antecknas att stadens offentliga arbetsförmedling under år 1933 kunnat bereda anställning åt högt kvalificerad arbetskraft både i husligt arbete, inom den privata industrien och inom

kommunala verk. Hos arbetsförmedlingen vore såsom arbets sökande anmälda ingenjörer, ritare, kamerala tjänstemän med handelsskoleutbildning, verkmästare, maskinister, husföreståndarinnor, sjuksköterskor för olika befattningar, kvinnliga kontorister med erfarenhet i kassagöromål, stenografer med betydande språkkunskaper m. fl.

Mot den affärsmässigt bedrivna förmedlingen kunde med fog anmärkas att dess utövare saknade varje annat intresse för verksamheten än det rent inkomstbringande. I tider av omfattande arbetslöshet, då arbets sökande — i vissa fall genom mer eller mindre försåtligt formulerade annonser — i jäktet efter arbetstillfällen låte inskriva sig hos flera s. k. platsbyråer och till dessa erlade inskrivningsavgifter, finge verksamheten en föga tilltalande form. Denna verksamhet bleve än mindre tilltalande då det icke torde vara uteslutet att en för den sökta arbetsuppgiften bättre meriterad, som icke kunde erlægga högsta möjliga honorar för förmedlingsarbetet, ofta finge se sig utslagen av en mindre kvalificerad men för tillfället bättre ekonomiskt situerad medsökande. Att fall förekomme, då annonsering av lediga platser väsentligen avsåge att skaffa vederbörande annonsör inkomster i form av inskrivningsavgifter, torde icke vara uteslutet. Något arbetsmarknadsintresse tillgodosåge icke heller den affärsmässigt bedrivna förmedlingsverksamhet som i allmänhet ginge under benämningen »hemhjälp». Visserligen hade dessa byråer s. k. fast anställd personal i sin tjänst. Det vore ju emellertid känt att denna anställningsform endast vore en skenanställning för att kringgå gällande lagbestämmelser.

Antalet arbetstillfällen i samhället bleve icke större om dessa utbjödes genom ett flertal förmedlare. Arbetsmarknadsparternas intressen torde under sådana förhållanden få anses bäst bliva tillgodosedda då utbud och efterfrågan på arbete uppsamlades centralt, eller hos den offentliga arbetsförmedlingen. I många situationer hade samhället även intresse av ett sådant förhållande. Så vore fallet exempelvis under tider av stor arbetslöshet då en klar och tydlig bild av arbetsmarknadsläget måste eftersträvas, bland annat för den viktiga uppgift den offentliga arbetsförmedlingen hade som kontrollorgan för samhällets åtgärder i arbetslöshetslindrande syfte.

Södra Kalmar läns arbetsförmedling har särskilt berört den med nuvarande ordning förbundna olägenhet som består däri att kommissionärerna för anskaffande av arbetsanställning icke samarbeta vare sig sinsemellan eller med den offentliga arbetsförmedlingen. Detta föranledde ofta onödig tidsutdräkt med besättandet av lediga platser. Det inträffade ofta att t. ex. en ledig plats vore anmäld hos en kommissionär och en för platsen lämplig arbets sökande vore anmäld antingen hos en annan kommissionär eller hos den offentliga förmedlingen, varav följden bleve att platsens tillsättande onödigt fördröjdes till olägenhet för såväl arbetsgivaren som den arbets sökande. Med det samarbete som förekomme mellan de skilda kontoren inom den offentliga förmedlingen kunde sådana olägenheter förebyggas, om såväl lediga platser som arbets sökande uteslutande vore anmälda hos denna förmedling. Som förhållandena nu vore ansåge många arbets sökande det vara nödigt att anmäla sig hos flera privata kommissionärer samtidigt, varvid inskrivningsavgifter måste erläggas utan någon garanti för att platser erhöles.

I ett par av de yttranden, vari uttalats anslutning till grundprinciperna i socialstyrelsens lagförslag, har emellertid framhållits att den affärsmässiga förmedlingsverksamheten borde avvecklas i annan ordning än den av social-

styrelsen föreslagna. Sålunda har *länsstyrelsen i Gotlands län* anslutit sig till det av *Gotlands läns arbetsförmedlingsanstalt* avgivna yttrandet, vari framhålls önskvärdheten av att den enskilda förmedlingsverksamheten successivt avvecklades. Detta syntes lämpligast kunna ske på det sätt att nya tillstånd icke beviljades och att de nu gällande indroges i den mån de icke längre utnyttjades. Om så skedde bortföle så småningom risken för ersättningskrav mot statsverket, och den offentliga arbetsförmedlingen borde under tiden hinna bliva rustad att omhändertaga även de delar av förmedlingsverksamheten mot vilkas övertagande man för närvarande kunde hysa betänkligheter.

I ett par andra av de i princip tillstyrkande yttrandena har givits uttryck åt vissa önskemål, vilkas uppfyllande vore en förutsättning för att, efter den föreslagna lagstiftningens genomförande, förmedlingen inom en speciell yrkesgren kunde förväntas fungera tillfredsställande. Sålunda har *Sveriges husmodersföreningars riksförbund* uttalat en önskan om att ett för hembiträdesyrket mera speciellt slag av platsförmedling måtte kunna anordnas, helst på officiell eller halvofficiell väg, där varje möjlighet till uppkomst av företagarvinst vore utesluten och där verksamheten förestodes av särskilt kvalificerade kvinnor med takt och omdöme i personliga frågor. Hemmets arbetsområde hade ju sin säregna karaktär, där de rent personliga förhållandena spelade större roll än å andra arbetsområden. Då hembiträdeskåren dessutom utgjorde landets säkerligen största yrkesgrupp, ansåge förbundet sin önskan om ett speciellt slag av platsförmedling för hembiträdesyrket vara väl motiverad. *Stockholms hembiträdesförening* har yttrat, att föreningens önskemål vore att all arbetsförmedling gjordes avgiftsfri. Härför fordrades dock att den offentliga förmedlingen utvecklades till att bliva bättre skickad att fylla sin uppgift som det centrala förmedlingsorganet jämväl för det husliga arbetet.

Av dem som icke uttalat någon bestämd åsikt ifråga om lämpligheten av den föreslagna lagstiftningen, har *länsstyrelsen i Jämtlands län* framhållit att lagstiftningen visserligen enligt länsstyrelsens förmenande icke skulle komma att verka i allo lyckligt, men betänkligheterna mot densamma finge måhända träda tillbaka med hänsyn därtill, att Sverige genom sin anslutning till den av internationella arbetskonferensen år 1919 antagna konventionen angående arbetslösheten kunde anses i viss mån moraliskt förpliktad att framgå enligt de riktlinjer, som låge till grund för förslaget.

Svenska teknologföreningen har förklarat sig gärna biträda tanken på en statlig reglering av arbetsförmedlingsverksamheten. Det vore även önskvärt att för kroppsarbetande och med dem likställda förmedlingen i normala fall handhades av statliga organ och avgiftsfritt. I fråga om förmedlingen inom de rent intellektuella yrkena kunde däremot resas vissa betänkligheter mot den föreslagna lagstiftningen.

Av dem som i princip avstyrkt förslaget har *överståthållarämbetet* i anslutning till de yttranden, som avgivits av polismästaren i Stockholm och reservanterna inom styrelsen för Stockholms stads arbetsförmedling, uttalat

farhågor för att den offentliga arbetsförmedlingen icke skulle kunna fylla de krav man måste ställa på en institution som skulle ensam handhava all förmedling av arbetsanställning. Särskilt inom området för tjänsteanställning i hemmen torde den offentliga förmedlingen icke tillfredsställande kunna lösa alla svårigheterna vid anskaffande av lämplig tjänstepersonal på samma sätt som den privata kommissionärsverksamheten. Överståthållarämbetet hyste sålunda stora betänkligheter mot ett fullständigt avskaffande av den affärsmässiga förmedlingen och ansåge lämpligare att genom lagstadgande anordna en verkligt effektiv kontroll över denna förmedling till förekommande av olämpliga företeelser vid densamma.

Länsstyrelsen i Stockholms län har förklarat sig vilja tillmäta konventionsförslaget all skälig betydelse men sagt sig dock icke finna det riktigt att i fråga om restriktioner på förevarande område gå längre än förhållandena inom vårt eget land fullt motiverade. Och så vitt länsstyrelsen kände till gäve de svenska förhållandena icke anledning att genomföra en så restriktiv lagstiftning som den ifrågasatta. Detta spörsmål borde bedömas rent praktiskt, med hänsyn till vad som för både arbetssökande och arbetsgivare kunde befinnas mest ändamålsenligt. Sveriges offentliga arbetsförmedling stode inför en utvidgning av vilken man kunde hoppas ökad kapacitet på de områden inom vilka den vore lämpad att verka. Men det vore alldeles icke ådagalagt att den hade förutsättningar att på ett tillfredsställande sätt ensam omhändertaga alla områden. En del fristående platsanskaffningsföretag för speciella ändamål, såsom anställning av sjuksköterskor, hembiträden, hotell- och restaurangpersonal, musiker och andra slag av artister, hade utan tvivel uppkommit och bibehållit sig just av den anledningen att för bedömande av den arbetssökandes lämplighet till vissa slag av anställning erfordrades ett individuellt bedömande, vilket den offentliga arbetsförmedlingen i regel icke hade möjlighet att åstadkomma. Det vore orättmätigt att undertrycka dylika faktiskt och praktiskt gagnande företag enbart för att genomföra en teoretisk princip om statlig uniformering över hela linjen.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län har bland annat yttrat, att »det enskilda förvärvsbegär», varom här vore fråga, ingenting annat vore än vars och ens plikt att söka genom ärligt arbete försörja sig. Hinder däremot borde icke resas utöver vad samhällets intresse krävde.

Länsstyrelsen i Örebro län har ansett obestriddigt att vid hänvändelse till enskild arbetsförmedling bättre möjligheter ofta förefunnes att erhålla mera personliga och ingående upplysningar om platser och platssökande än vad som i regel kunde påräknas genom de mera formellt och i stort arbetande offentliga organen, och att det sålunda åtminstone i vissa fall kunde innebära en fördel att trots kostnaden anlita en enskild byrå.

Svenska arbetsgivareföreningen har funnit konventionsförslaget innebära ett omotiverat långt gående ingripande mot den bestående förmedlingsverksamheten. Såsom skäl för avskaffande av den privata arbetsförmedlingen hade anförts, dels att det vore oskäligt att de arbetssökande skulle behöva erlägga avgifter till förmedlare å de orter där offentlig arbetsförmedling ver-

kade, dels ock att kommissionärerna gjort sig skyldiga till missbruk genom att debitera oskäligt höga avgifter, stimulera arbetsgivarna till onödigt täta ombyten av arbetskraft, kungöra lediga platser ehuru kompetenta sökande tidigare funnes anmälda m. m. Det förra av dessa skäl kunde icke vara bärande. Tvärtom torde det i viss mån visa att privat förmedling hade en uppgift att fylla, då den anlidades vid sidan av eller framför offentlig förmedling. Och i den mån privata förmedlare gjort sig skyldiga till missbruk kunde därav icke motiveras en så radikal åtgärd som ett förbud mot bedrivande av privat förmedling. Enligt arbetsgivareföreningens uppfattning borde missbruken i möjligaste mån förhindras genom en kontrollagstiftning och i övrigt den enskildes intressen lämnas att tillvaratagas av honom själv. Den tilltänkta regleringen av privat arbetsförmedling i allmänhet torde härvidlag vara till fyllest; det föreslagna förbudet för enskild man att driva förmedlingsverksamhet liksom det avsedda förhindrandet av s. k. företagarvinst i dylik verksamhet vore överdrifter, som därtill torde vara av tvivelaktigt värde för de arbetssökande.

Flertalet av de *kommissionärer*, vilka avstyrka en lagstiftning i överensstämmelse med socialstyrelsens förslag, anföra som huvudsakligt skäl härför att den offentliga arbetsförmedlingens tjänstemän icke ägde samma intima kännedom om kundkretsen och personliga intresse för ett gott förmedlingsresultat som kommissionärerna, varför ett undertryckande av kommissionärsverksamheten skulle vara till skada för såväl arbetsgivare som arbetssökande. I den mån missförhållanden vore rådande inom denna verksamhet borde dessa kunna på annat sätt undanröjas.

En i Stockholm verksam kommissionär har uppgivit sig förmedla anställning endast åt hembiträden, vilka minst två år skött sig väl på föregående plats. Kunderna visste detta och vore därför säkra på att ej få »vem som helst». Ofta finge kommissionären mitt i natten, då en moder sjuknat, eller vid andra tillfällen sända ett biträde att taga hand om barn och hushåll. Kommissionären hade även nycklar till självförsörjandes lägenheter för att sända dit städhjälp. En officiell förmedlingsbyrå torde ej kunna föra dylik kontroll över biträdena och därigenom vinna sådant förtroende, liksom den ej heller torde kunna anskaffa hjälp på söndagar eller alla tider på dygnet.

Slutligen må omnämnas, att *länsstyrelsen i Hallands län* funnit bestämmelserna rörande tidning eller annan tryckt skrift i hög grad betänkliga.

Departements-
chefen.

De krav på reformer ifråga om regleringen av den yrkesmässigt bedrivna arbetsförmedlingen, vilka i olika hänseenden blivit framförda under de senaste åren, hava förvisso varit berättigade. I synnerhet i de större städerna torde på detta område råda missförhållanden, med vilka de övervakande myndigheterna hava svårt att komma tillrätta. I den mån utvecklingen av den offentliga arbetsförmedlingen fortskridit har därjämte behovet av den yrkesmässiga förmedlingen minskats, och samtidigt hava, såsom framgår av den i ärendet förebragta utredningen, vissa med denna förmedlingsform förbundna olägenheter tydligare framträtt. Där välordnad avgiftsfri förmedling finnes,

torde, något som ock bestyrkes av såväl socialstyrelsens utredning i ämnet som flertalet av de i ärendet avgivna yttrandena, en jämsides härmed bedrivna förmedling i förvärvssyfte knappast ha någon uppgift att fylla. Till de argument, som sålunda anförts, kan fogas ett, som är av betydelse för all arbetsförmedling inom landet. I den mån staten kommit att utöva en alltmer omfattande reglerande och understödjande social verksamhet har behov uppstått av en vidgad och mer ingående kännedom om det vid varje tillfälle aktuella läget på arbetsmarknaden. För att tillgodose detta behov vore det önskvärt, om förmedlingsverksamheten kunde samlas på så få händer som möjligt.

Emot en lagstiftning i överensstämmelse med konventionen har framför allt invänts, att den offentliga arbetsförmedlingen icke vore skickad att tillfredsställande besörja förmedlingen inom alla yrkesgrenar. Det må emellertid anmärkas, att konventionen icke avser förhindra den privata arbetsförmedlingen överhuvud. Såsom framgår av den i ärendet förebragta utredningen bedriva redan nu inom vissa yrkesområden institutioner, sammanslutningar, föreningar, utbildningsanstalter med flera förmedling utan förvärvssyfte, vilken alltjämt skulle bli tillåten enligt konventionens bestämmelser. Det är enligt min mening önskvärt att, oberoende av om konventionen ratificeras, denna förmedlingsform till båtnad för arbetsgivare och arbetare ytterligare utvecklas. Vidare kommer enligt de beräkningar, som gjordes i samband med antagandet av den nu gällande lagen om offentlig arbetsförmedling, sistnämnda förmedlingsform att inom de närmaste åren undergå en betydande utveckling. Givetvis komma därvid att beaktas de önskemål, som framkommit rörande vidtagande av förbättrade anordningar inom viss eller vissa särskilda förmedlingsgrenar, t. ex. förmedling av arbetsanställning i hemmen. Den yrkesmässiga förmedling som för närvarande bedrivs för speciella, högre kvalificerade yrkesutövare, såsom sceniska artister och musiker, kan den offentliga arbetsförmedlingen måhända icke ersätta. Detta torde icke heller vara erforderligt. En förmedling för dylika yrkesutövare synes, på sätt jag nyss anført, i huvudsak kunna ombesörjas genom en i överensstämmelse med konventionens regler utan förvärvssyfte bedrivna enskild förmedling. Av socialstyrelsens utredning framgår ock att så redan i viss utsträckning sker.

På de skäl jag sålunda anført förordar jag, i överensstämmelse med konventionsförslaget, en lagstiftning av innebörd, att den i förvärvssyfte bedrivna arbetsförmedlingen förbjödes. Då som jag förut berört den offentliga eller utan förvärvssyfte bedrivna förmedlingen icke ännu torde vara rustad att övertaga förmedlingen inom alla arbetsområden samt av hänsyn till dem som hittills bedrivit förmedlingsverksamhet i förvärvssyfte, föreslår jag ett vidsträckt begagnande av de möjligheter till undantagsbestämmelser, som konventionsförslaget innehåller.

Det av socialstyrelsen föreslagna tillägget till tryckfrihetsförordningen torde ej vara oundgängligen nödvändigt för konventionens ratificering. Vad tryckfrihetsförordningen avser att hägna med grundlagsskydd är yttrande-

friheten i tryck. Huruvida en tryckt skrift som har till syfte att vara förmedlare mellan arbetsgivare och arbetare faller under tryckfrihetsförordningen, kan måhända bli föremål för olika bedömande i olika fall. För att emellertid undvika en tänkbar kollision med tryckfrihetsförordningen torde det föreliggande förslaget, såvitt nu är ifråga, böra begränsas till att avse arbetsförmedling, som sker genom utgivande av skrift, varå nämnda förordning ej är tillämplig. Den skiljaktighet, som i förevarande hänseende må finnas mellan förslaget och konventionen, synes icke vara av den art att den bör hindra konventionens ratificering.

Då någon tryckfrihetsförordningen berörande lagstiftning icke synes behöva i detta sammanhang komma i fråga, torde anledning saknas att förläna de föreslagna bestämmelserna karaktären av en av Konungen och riksdagen stiftad lag. I detta hänseende erinrar jag om att ratificering av den i Genua år 1920 antagna konventionen angående arbetsförmedling för sjömän möjliggjordes på det sättet att Kungl. Maj:t i cirkulärbrev den 31 mars 1922 anbefalldes samtliga länsstyrelser att återkalla meddelade tillstånd att yrkesmässigt utöva kommissionärsverksamhet för anskaffande av arbetsanställning åt sjömän. I likhet med vad som skett vid ändringar i näringsfrihetsförordningen synas bestämmelserna lämpligen kunna sammanföras i ett förslag till förordning, över vilket förslag riksdagens yttrande inhämtas. Den slutliga utformningen av bestämmelserna såväl i formellt hänseende som beträffande detaljer av saklig innebörd torde böra ankomma på Konungen.

Förslagets särskilda bestämmelser.

1 §.

I 1 § första stycket i socialstyrelsens förslag stadgas, att med arbetsförmedling avses i lagen sådan förmedling av anställning, av vad slag som helst, vilken yrkes- eller regelmässigt bedrivs av annan än organ för den offentliga arbetsförmedlingen. I andra stycket föreskrives, att utgivare av tidning eller annan tryckt skrift, vari förekommer meddelande rörande arbetsförmedling, dock skall, där ej tryckfrihetsförordningen redan har sådan verkan, vara fritagen från tillämpning av lagen, för såvitt ej fråga är om skrift som utgives väsentligen i syfte att åvägabringa arbetsförmedling.

I detta sammanhang må omnämnas att enligt socialstyrelsens förslag skall, samtidigt med att den föreslagna lagen träder i kraft, den förutnämnda kungörelsen med bestämmelser angående statens godkännande av sjuksköterskeskolor och sjuksköterskebyråer upphöra att gälla.

I motiveringen till sitt förslag anför *socialstyrelsen*.

Med hänsyn till att lagstiftningen skulle gälla alla slag av arbetsförmedling, vare sig den utövades av enskilda personer eller sammanslutningar eller kommuners eller statens institutioner, hade dess tillämpningsområde icke ansetts kunna lämpligen bestämmas på annat sätt än medelst den i paragrafens första stycke intagna tämligen negativa definitionen å »arbetsförmedling».

Möjligen kunde det synas betänkligt, att lagen skulle äga tillämpning å en del slag av arbetsförmedling, som, utan att vara hänförlig till den offentliga arbetsförmedlingen i specifik bemärkelse, dock vore av offentlig karaktär, såsom exempelvis den som utövades av vissa skolor och andra utbildningsanstalter samt kommissionerna för civilianställning. Häremot kunde emellertid invändas att dessa institutioner, då de i regel ej uppbyure någon ersättning för sin förmedling, sällan skulle få annan känning av lagen än förpliktelse att fullgöra vissa mer formella åligganden.

Konventionens text gäve ej fullt tydligt vid handen att konventionens bestämmelser avsåge alla slag av arbetstagare, sålunda ej blott kroppsarbetare och med dem socialt likställda, men att detta måste anses vara meningen framginge otvivelaktigt av förarbetena till konventionen. I lagförslaget angäves nu berörda avsikt beträffande tillämpligheten med de efter »anställning» infogade orden »av vad slag som helst».

Bestämningen »yrkes- eller regelmässigt» saknade visserligen direkt stöd i konventionen, men det torde få anses ligga i sakens natur att man ej under lagens tillämpning skäligen kunde indraga varje sporadisk handling av arbetsförmedling, motiverad måhända av vänskaplig omtanke eller ett rent humanitärt syfte. I konventionen förekommande uttryck, bland annat den för konventionens innebörd på visst sätt grundläggande beteckningen »avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyrå», syntes också berättiga till den uppfattningen att konventionen endast åsyftade förmedlingsverksamhet av viss permanens och omfattning. Med uttrycket »yrkes- eller regelmässigt» hade styrelsen emellertid ej velat framställa krav på någon mer långtgående varaktighet eller frekvens hos förmedlingsverksamheten. Sålunda borde exempelvis under lagen inbegripas en person som kanske endast med rätt långa och obestämda mellantider utövade någon förmedling men likväl i avsevärd mån behärskade förmedlingsverksamheten inom visst eller vissa fack. Med ordet »yrkesmässig» ville man ej angiva att förmedlingsverksamheten skulle utgöra förmedlarens enda eller huvudsakliga sysselsättning utan allenast att verksamheten bedrevs på yrkesmässigt sätt.

I internationella arbetskonferensens konvention av år 1920 angående arbetsförmedling för sjömän förbjödes ej blott affärsmässigt bedriven sådan förmedlingsverksamhet utan varje uppbärande av gottgörelse från sjömännen. Då man icke funnit skäl att i enlighet med förevarande konventions artikel 1 mom. 2 från lagens tillämpning undantaga arbetsförmedling för sjömän borde socialstyrelsen givetvis vid meddelande av tillstånd för sådan förmedling beakta sistberörda förbud. Möjligen borde också föreskrift härom meddelas av Kungl. Maj:t.

I yttrandena har svenska industriens praktiknämnd framhållit följande.

Även sådan förmedling av anställning inom industrien, som praktiknämnden och med den samarbetande s. k. praktikbyråer vid statliga och statsunderstödda tekniska läroanstalter ombesörjde, skulle eventuellt falla inom lagens giltighetsområde. Såväl praktiknämnden som de tekniska läroanstalternas praktikbyråer vore inrättade uteslutande i syfte att utan egen vinning bistå de studerande vid dessa läroanstalter med anskaffning av ändamålsenliga, tillfälliga platser inom industriell verksamhet för erhållande av den praktiska utbildning, som anstalternas statuter krävde för inträde eller för examens avläggande samt för att medverka till att denna praktikutbildning bleve ändamålsenligt ordnad. Av lagförslaget innehåll liksom av de till detsamma knutna kommentarerna framginge emellertid, att lagen avsåge förmedling av anställning i förvärvssyfte. När det gällde förmedling av anställning enbart i utbildningssyfte kunde man ej tala om att det förelåge en

efterfrågan av arbetskraft som det gällde att utjämna. Tvärtom gällde det i denna förmedlingsverksamhet framför allt att genom en intensiv propaganda söka förmå företaget att för praktisk utbildning mottaga studerande. De förmedlade anställningarna vore i många fall oavlönade. Men även där lön förekomme vore den huvudsakligen att betrakta som en sporre till flit och läraktighet. Skulle denna art av förmedlingsverksamhet komma att falla inom ramen för lagens giltighetsområde och på grund därav förpliktas icke blott att göra anmälan om verksamheten utan jämväl att meddela uppgifter om densamma samt att föra vissa slag av anteckningar eller andra handlingar, vore det fara värt att denna art av nyttig verksamhet komme att äventyras. Det vore nämligen icke uteslutet att de institutioner, som nu frivilligt och med ekonomiska uppoffringar stödde denna verksamhet, ej bleve hågade att åtaga sig de ökade administrationskostnader som utan tvivel skulle bli följden om densamma skulle inordnas under lagen och påläggas de krav som därav skulle bli en följd. Nämnden ville därför hemställa att lagens giltighetsområde bleve inskränkt till förmedling av anställning i förvärvssyfte.

Skolöverstyrelsen har funnit de skäl vägande som svenska industriens praktisknämnd anfört för yrkandet att lagens giltighetsområde skulle inskränkas till förmedling av anställning i förvärvssyfte. Den avsedda begränsningen borde emellertid angivas så, att anstalt som utan vinstsyfte förmedlade anställning åt studerande i och för deras praktiska utbildning allenast skulle göra i konventionen föreskriven anmälan om verksamheten och således befrias från den av socialstyrelsen jämväl föreslagna antecknings- och uppgiftsskyldigheten. Samma begränsning borde iakttagas beträffande skolornas arbetsförmedling.

Länsstyrelsen i Västmanlands län har, i anslutning till det av *länets arbetsförmedlingsanstalt* avgivna yttrandet, framhållit att det ideellt betonade arbete, som utan kostnad för någon part av skolor och korporationer utfördes i syfte att hjälpa särskilt ungdomen till en för densamma lämplig sysselsättning, borde undantagas från den föreslagna lagstiftningen. Blevet det så att skolorna ålades anmälnings- och uppgiftsskyldigheter, kunde de lätt betagas lusten att fortsätta denna gagnande verksamhet, och säkert vore att det ej skulle dröja länge förrän krav på ersättning för arbetet restes.

Yttranden av enahanda innebörd hava även avgivits av *svenska yrkesskolföreningen* samt *flick- och samskoleföreningen*.

Länsstyrelsen i Uppsala län har erinrat, att den exempelvis av yrkesammanslutningar, undervisningsanstalter eller sjuksköterskebyråer bedrivna specialförmedlingen fyllde ett behov vid sidan av den offentliga arbetsförmedlingen samt att anledning icke hittills förekommit att överföra denna specialförmedling till den offentliga eller att försvåra dess verksamhet genom sådana taxebestämmelser, som socialstyrelsens förslag innehöle. Länsstyrelsen förordade därför att denna förmedling icke måtte falla under lagens tillämpningsområde eller att för densamma måtte införas väsentligt friare dispensbestämmelser.

Medicinalstyrelsen har i sitt yttrande förklarat sig icke hava anledning ingå på ett bedömande av det remitterade lagförslaget i annan mån än detta

berörde platsförmedling som bedreves inom medicinalstyrelsens verksamhetsområde. I detta hänseende har styrelsen anfört följande.

Beträffande den platsförmedling för apotekspersonal, som utövades av sammanslutningar av apotekare och farmaceuter, funne sig medicinalstyrelsen ej böra göra någon erinran mot förslaget. Däremot måste vägande skäl anses föreligga mot förslagets tillämpning å den platsförmedling för sjuksköterskor som bedreves av godkända sjuksköterskebyråer. De villkor som måste uppfyllas för att en sjuksköterskebyrå skulle kunna godkännas överensstämde i huvudsak med de i 3 § av socialstyrelsens lagförslag upptagna förutsättningarna för meddelande av tillstånd till enskild arbetsförmedling. Den befattning med de godkända sjuksköterskebyråerna, som överlämnats till medicinalstyrelsen och som i vissa avseenden sträckte sig längre än den tillsyn som socialstyrelsen enligt sitt lagförslag skulle utöva över den enskilda platsförmedlingen, måste anses vara synnerligen ändamålsenlig med hänsyn till den mycket betydande roll en god sjuksköterskekår spelade inom landets sjukvård. Att avkoppla medicinalstyrelsen från tillsynen och kontrollen av ifrågavarande byråer, vilka i samarbete med styrelsen fyllt sina uppgifter på ett synnerligen tillfredsställande sätt, syntes styrelsen därför vara i hög grad opåkallat och olämpligt, ej minst med hänsyn till det intima samband som förefunnos mellan ifrågavarande byråer och sjuksköterskeskolorna, vilka under alla förhållanden fortfarande måste stå under medicinalstyrelsens tillsyn. En uppdelning av tillsynen över dessa byråer mellan medicinalstyrelsen och socialstyrelsen finge anses vara olämplig, då densamma dels skulle bliva besvärande för byråerna, dels ock kunde medföra olika beslut av de särskilda tillsynsmyndigheterna. Konventionsförslaget syntes icke innebära anledning att företaga omreglering på ett område som redan vore reglerat i överensstämmelse med konventionsförslagets grundsatser. Det enda skäl som kunde åberopas för en sådan omreglering vore kravet på likformighet i fråga om all enskild förmedlingsverksamhet. Då emellertid den platsförmedling som meddelades av de godkända sjuksköterskebyråerna vore till sin omfattning skarpt avgränsad från annan platsförmedling, och avgörande praktiska skäl talade för särskilda anordningar i avseende å tillsynen av denna platsförmedling, hemställde medicinalstyrelsen att från lagens tillämpning måtte undantagas de godkända sjuksköterskebyråerna.

Den uppfattning, varåt medicinalstyrelsen sålunda givit uttryck, delas av *samtliga de godkända sjuksköterskebyråers ledningar, från vilka yttranden inkommit*, ävensom av *länsstyrelsen i Östergötlands län*. Särskilt har framhållits önskvärdheten av att sjuksköterskelevutbildningen och sjuksköterskornas arbetsförmedling stode under samma ledning, då det visat sig fördelaktigt att kunna anpassa antalet elever, som utbildades för de olika uppgifterna inom nutida sjukvård (exempelvis till operations-, röntgen- och laboratoriesköterskor samt sköterskor för sinnessjukvård m. m.), efter de erfarenheter som arbetsförmedlingen givit om behovet av sjuksköterskor inom dessa olika områden.

I likhet med socialstyrelsen anser jag att den ifrågasatta lagstiftningen bör i princip omfatta alla slag av arbetsförmedling. Härifrån torde emellertid av skäl, som anförts i yttrandena, undantag böra göras för de godkända sjuksköterskebyråerna, vilka som hittills böra stå under medicinalstyrelsens tillsyn. Då de för sjuksköterskebyråerna gällande bestämmelserna ej strida

*Departements-
chefen.*

mot konventionen, utgör nämnda omständighet ej hinder för dennas ratificering.

De önskemål, vilka framförts för ett undantagande av den förmedling som avser anställning i utbildningssyfte eller som kostnadsfritt bedrivs av skolor och vissa korporationer, torde i huvudsak grunda sig å farhågor för att dylik förmedling skulle genom den föreslagna uppgiftsskyldigheten onödigt betungas. Enligt min mening bör, som jag i det följande skall utveckla, denna skyldighet kunna så anordnas att någon nämnvärd olägenhet icke uppstår för den som bedriver verksamheten. Erinringarna ifråga torde därför ej böra föranleda till att de nämnda förmedlingsarterna undantagas från den nu föreslagna regleringen.

I anledning av länsstyrelsens i Uppsala län yttrande hänvisar jag till vad jag i det föregående anfört om önskvärldheten av att den verksamhet, som utan förvärvssyfte bedrivs av vissa sammanslutningar m. fl., ytterligare utvecklas samt att dylik förmedling i vissa fall torde vara nödvändig som komplement till den offentliga arbetsförmedlingen.

Vid överarbetningen av socialstyrelsens förslag hava en del jämkningar av formell natur vidtagits i 1 §. Genom användandet av ordet »bedrivs» torde med tillräcklig tydlighet framgå, att förordningen, såsom socialstyrelsen åsyftat, endast äger tillämpning å arbetsförmedling av viss permanens och omfattning.

I förevarande paragraf har slutligen införts den av mig tidigare omnämnda bestämmelsen om förordningens tillämplighet å arbetsförmedling, som sker genom utgivande av tryckt skrift.

2—4 §§.

2—4 §§ i departementsförslaget motsvara 3—5 §§ av socialstyrelsens förslag, innehållande bestämmelser om avgiftskrävande arbetsförmedling.

Enligt 3 § första stycket i socialstyrelsens förslag må arbetsförmedling, vid vilken från arbetsgivare eller arbetssökande uppbäres inskrivnings- eller förmedlingsavgift eller annan direkt eller indirekt ekonomisk ersättning, icke bedrivs med mindre socialstyrelsen därtill lämnat tillstånd. I andra stycket av samma paragraf föreskrives, att socialstyrelsen vid prövning av ansökan om dylikt tillstånd har att tillse, huruvida den avsedda förmedlingsverksamheten kan anses önskvärd och lämpligt anordnad, samt att, där tillstånd finnes böra lämnas, tillika fastställa taxa för de ersättningar, som må uppbäras. Taxans ersättningsbelopp skola fastställas med noggrant beaktande, att de ej bereda möjlighet till uppkomst av företagarevinst utan allenast täcka de för verksamhetens bedrivande nödiga kostnaderna. Slutligen stadgas i tredje stycket av denna paragraf, att tillstånd icke må beviljas enskild man.

Enligt 4 § i socialstyrelsens förslag må arbetsförmedling, som åsyftar att förmedla anställning utom landet åt här i landet vistande personer eller inom landet åt personer, som vistas utom detsamma, icke bedrivs utan att socialstyrelsen efter bemyndigande av Konungen därtill meddelat tillstånd.

Vidare stadgas i 5 § av socialstyrelsens förslag, att beslut av styrelsen rörande tillstånd, som avses i 3 eller 4 §, eller taxa, varom stadgas i 3 §,

må när helst förhållandena därtill giva anledning av styrelsen återkallas eller ändras.

Som motivering till bestämmelserna har *socialstyrelsen* anfört i huvudsak följande.

3 § hade till ändamål att förverkliga konventionens huvudsyften, d. v. s. att undertrycka den i vinstsyfte bedrivna avgiftskrävande arbetsförmedlingen och att ställa övrig avgiftskrävande förmedling under statlig reglering och kontroll. Konventionens bestämmelser i berörda avseenden återfunnes i artikel 2 mom. 1 samt artikel 4 a) och b). I lagförslaget hade emellertid ej upptagits någon särskild bestämmelse för ernående av förstnämnda huvudsyfte — dess förverkligande bleve en följd av ett vederbörligt tillgodoseende av det senare huvudsyftet.

I lagförslaget förutsattes för lovligt bedrivande av avgiftskrävande förmedling ej blott ett särskilt tillstånd utan även en behörigt fastställd taxa för ersättningsbeloppen. Det första villkoret kunde möjligen synas överflödigt, då taxan och dess iakttagande tydligtvis utgjorde den sakligt bärande grunden för lovligheten. Konventionen fordrade emellertid uttryckligen båda delarna, och stadgandet av ett tillstånd kunde för övrigt möjligen motivera en lämplig prövning av förhållanden, som icke stode i direkt samband med taxan, samt uppställande av önskvärda villkor beträffande sådana förhållanden. Sålunda kunde det med hänsyn till kravet på att verksamheten skulle vara lämpligt anordnad måhända i en del fall fordras att densamma förestodes av viss person.

Rörande innebörden av det i paragrafens första stycke förekommande uttrycket »ekonomisk ersättning» kunde framhållas, att man därmed, i enlighet med konventionens artikel 1 b), avsett att träffa alla möjliga slag av ekonomiskt vederlag. Förutom avgifter, som erlades i samband med förmedlingen och tydligtvis utgjorde ersättning därför, skulle sålunda under nämnda uttryck inbegripas bland annat avgifter till sammanslutningar, som bland sina uppgifter räknade arbetsförmedling för medlemmarna, samt kursavgifter i fall där avgiftens erläggande och kursens genomgående på grund av utfästelser, förespeglingar eller eljest skäligen kunde anses giva upphov åt i viss mån berättigade anspråk på bistånd för erhållande av anställning.

Med hänsyn till att arbetsförmedling, såsom angäves i den senare meningen av paragrafens andra stycke, icke skulle få bedrivas i vinstsyfte, och den framtida arbetsförmedlingen sålunda väl i regel komme att få en oegennyttig karaktär, kunde det måhända synas omotiverat att, på sätt första punkten i samma stycke gjorde, åt *socialstyrelsen* giva en praktiskt taget diskretionär prövningsrätt i frågor om arbetsförmedlingstillstånd. Fastställande av en riktigt avvägd taxa som uteslöte möjlighet till företag arvinst torde emellertid i många fall möta stora svårigheter, och man kunde med sannolikhet förvänta att en del företag för affärsmässig arbetsförmedling skulle söka att under lämplig, varierande förklädning fortsätta sin rörelse. Genom befogenheten för styrelsen att vid granskning av ansökningar om dylikt tillstånd taga hänsyn till önskvärdheten av den äsyftade förmedlingsverksamheten samt den styrelsen i 5 § tillerkända befogenheten att när som helst återkalla ett arbetsförmedlingstillstånd syntes nyssberörda befarade tendens kunna väsentligen avväjas. Ehuru styrelsen med hänsyn till kravet på önskvärdhet hade anledning tillse om det kunde anses förefinnas något behov av den verksamhet ansökningen avsåge, borde styrelsen givetvis ej lägga hinder i vägen för förmedlingsverksamhet om vars lojalitet och allmännyttiga karaktär ingen tvekan kunde råda.

Sista stycket hade tillfogats med hänsyn till att konventionen, artikel 1 b)

och artikel 4 a), från möjligheten att erhålla tillstånd indirekt uteslutit enskild man. Förbudet, om vars berättigande man för övrigt kunde vara tveksam, skulle givetvis i och för sig lätt kunna kringgås, men i betraktande av socialstyrelsens diskretionära prövningsrätt torde någon avsevärd olägenhet därav knappast behöva befaras.

4 § i socialstyrelsens förslag motsvarade konventionens bestämmelse i artikel 4 c). Nämnda bestämmelse hänförde sig endast till avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer med vinstsyfte. En sådan begränsning syntes emellertid knappast välmotiverad och hade icke iakttagits i lagförslaget. Erinras kunde också att i den av internationella arbetskonferensen år 1919 antagna rekommendationen angående arbetslösheten bland annat hemställdes, att medlemsstaterna ej måtte medgiva värvning gruppvis av arbetare från ett land till ett annat utan överenskommelse mellan respektive länder.

Påpekas borde måhända att bestämmelserna i 4 § icke vore avsedda att i fall av mellanstatlig avgiftskrävande förmedling ersätta dem som meddelades i 3 § utan att komplettera dem.

Beträffande bestämmelserna i 5 § funne styrelsen det uppenbart, att styrelsen borde äga rätt att med hänsyn till nya upplysningar eller ändrade förhållanden korrigera eller återkalla sina beslut rörande förmedlingstillstånd. Till förekommande av varje möjlighet till bestridande av sådan rätt hade emellertid ansetts lämpligt upptaga en uttrycklig bestämmelse härom.

Slutligen må här omnämnas, att socialstyrelsen i motiveringen till 6 § i sitt förslag, enligt vilken paragraf tillsyn å efterlevnaden av lagen skall utövas av styrelsen, framhållit, att befattningen med lagens tillämpning icke lämpligen kunde uppdragas åt annan myndighet, då ju styrelsen hade att handlägga frågor rörande arbetsmarknaden. I förslaget till lag om offentlig arbetsförmedling hade också tillsynen över denna förmedlingsverksamhet uppdragits åt styrelsen.

I yttrandena har *svenska teknologföreningen* framhållit, att föreskriften, att arbetsförmedling vid vilken uppbyres inskrivnings- eller förmedlingsavgift ej finge bedrivas utan tillstånd, kunde bliva ett allvarligt hinder för en del i humanitärt syfte arbetande sammanslutningar, såvida icke undantag gjordes för sådana som icke beräknade vinst för sina tjänster. Det syntes föreningen tillfyllest med allenast en anmälan om dylik verksamhet och om storleken av de i verksamheten tillämpade avgifterna. Socialstyrelsen kunde tilldelas befogenhet att, i fall då missbruk föreläge, åstadkomma rättelse.

Sveriges arbetsgivareförening för hotell och restauranter har ansett förening av arbetsgivare samt fackförening eller annan liknande förening av arbetare böra äga rätt att utan särskilt tillstånd driva arbetsförmedling mot ersättning, under förutsättning dock att anmälan därom gjordes till socialstyrelsen och att styrelsen fastställde taxa för ersättningarna. Dylik arbetsförmedling måste nämligen alltid vara önskvärd, och sammanslutningens karaktär utgjorde garanti för att förmedlingen vore lämpligt anordnad. Självfallet borde dock förmedlingen endast gälla anställning inom det egna yrket. Vid fastställandet av taxan borde socialstyrelsen noggrant beakta att ersättningsbeloppen icke beredde möjlighet till uppkomst av företagarvinst.

Skolöverstyrelsen har ansett det vara av vikt att den möjlighet som kon-

ventionsförslaget beredde sammanslutningar och institutioner att bedriva arbetsförmedling måtte i en blivande lagstiftning bibehållas utan onödig inskränkning och utan betungande former för kontroll. På grund därav borde icke sådana förmedlingsorgan, som utan vinstsyfte förmedlade anställning åt studerande i och för deras praktiska utbildning eller åt lärare vid under överstyrelsens inseende stående läroanstalter, åläggas annan skyldighet än att till socialstyrelsen göra anmälan om denna sin verksamhet.

I de övriga yttranden, vari tillstyrkts en allmän reglering av förmedlingsverksamheten, hava erinringar icke framställts mot förslaget att avgiftskrävande förmedling icke finge bedrivas utan tillstånd.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län har ansett länsstyrelserna på grund av deras större lokal- och personalkännedom vara bättre skickade än socialstyrelsen att handlägga ifrågavarande ärenden. Länsstyrelsen har vidare förklarat sig befara, att genom den föreslagna centraliseringen en utveckling till monopol för den offentliga arbetsförmedlingen komme att gynnas, en utveckling som länsstyrelsen — trots den offentliga förmedlingens nödvändighet och synnerligen stora förtjänster — icke ansåge önskvärd.

Även länsstyrelsen i Örebro län har funnit det skäligen vanskligt för en central myndighet att handhava dylika rent lokala ärenden.

Länsstyrelserna i Gävleborgs och Västernorrlands län hava däremot funnit välbetänkt att ärenden om tillstånd att utöva kommissionärsverksamhet handhades av en central myndighet.

Länsstyrelsen i Blekinge län har yttrat, att för ett rätt bedömande av frågan om en avsedd förmedlingsverksamhet kunde anses önskvärd och lämpligt anordnad vore en närmare kännedom om ortsförhållandena erforderlig. Därför borde föreskrift meddelas därom, att, innan ansökan avgjordes, vederbörande länsstyrelse skulle lämnas tillfälle att yttra sig i ärendet.

Göteborgs offentliga arbetsförmedling har sagt sig förutsätta att tillstånd icke beviljades utan att den offentliga arbetsförmedlingsanstalten å orten lämnats tillfälle avgiva yttrande. Vidare borde tillstånd begränsas till viss tid. En förnyad ansökan om fortsatt tillstånd skulle nämligen giva anledning till prövning ej endast av behovet av verksamheten utan även av sättet varpå den utövats, och därigenom skulle vederbörande spurras till ordentlighet i verksamheten.

Länsstyrelserna i Kronobergs samt Göteborgs- och Bohus län hava förordat ett utbyte av orden »enskild man» mot »enskild person», varjämte sistnämnda länsstyrelse ansett att för avgiftskrävande förmedling borde finnas en av den tillståndsbeviljande myndigheten godkänd föreståndare.

Länsstyrelserna i Uppsala och Gävleborgs län hava uttalat tvekan om berättigandet av förbudet för »enskild man» att bedriva avgiftskrävande förmedling varjämte sistnämnda länsstyrelse funnit bestämmelsen härom otydlig.

I socialstyrelsens förslag har icke upptagits någon särskild bestämmelse för ernåendet av konventionsförslagets och den nu föreslagna lagstiftningens huvudändamål, nämligen att undertrycka den förmedling som bedrivs i

Departements-
chefen.

förfärvssyfte. Enligt styrelsens mening skulle detta mål uppnås på indirekt väg såsom en följd av en rätt tillämpning av bestämmelserna om reglering och kontroll av den utan vinstsyfte bedrivna avgiftskrävande förmedlingen. Det torde emellertid vara önskvärt att det måhända mest betydelsefulla ändamålet med den ifrågasatta lagstiftningen kommer att klart framträda i själva lagtexten. 2 § första stycket departementsförslaget innehåller därför ett uttryckligt stadgande i detta hänseende.

I likhet med socialstyrelsens förslag och i överensstämmelse med konventionen upptager departementsförslaget en bestämmelse om att tillstånd erfordras för rätt att annorledes än i förfärvssyfte bedriva avgiftskrävande förmedling. Denna bestämmelse, som återfinnes i 2 § andra stycket, torde vara erforderlig bland annat med hänsyn till angelägenheten av att förhindra att en del företag som bedriva förmedling i förfärvssyfte under någon förklädnad söka fortsätta verksamheten. Jag har sålunda ej kunnat biträda vad i vissa yttranden anförts därom att beträffande annorledes än i förfärvssyfte bedriven avgiftskrävande förmedling allenast borde ske anmälan.

Att socialstyrelsen bör vara den myndighet som meddelar tillstånd synes mig ligga i öppen dag. I anledning av vad som anförts i en del yttranden vill jag framhålla, att det ligger i sakens natur att socialstyrelsen i de fall, där så erfordras, inhämtar yttranden såväl från ortsmyndigheter som från andra vilka kunna förväntas vara i stånd att lämna upplysningar av värde. Något stadgande härom torde dock icke vara lämpligt, då fall naturligen också kunna inträffa där ett remissförfarande är onödigt.

I 2 § tredje stycket departementsförslaget upptages ett stadgande motsvarande 4 § i socialstyrelsens förslag, dock med vissa jämkningar. I överensstämmelse med konventionsförslaget anser jag det icke vara behöfligt att fordra tillstånd för de fall då dylik förmedling bedrivs avgiftsfritt. Utöfning av verksamheten torde i dessa fall huvudsakligast komma att bliva vissa yrkessammanslutningar, som genom förmedlingen vilja antingen förhjälpa svenskar att erhålla för deras utbildning eller utkomst förmånliga anställningar utomlands eller förvärva för vederbörande yrken värdefull utländsk arbetskraft. Bestämmelsen synes icke heller böra vara tillämplig å förmedling av anställning här i riket åt utomlands vistande svensk undersåte. Konventionsförslagets föreskrifter om rekrytering av arbetare från utlandet torde näppeligen avse dylika fall. I anledning av vad socialstyrelsen som motivering till sitt förslag anført önskar jag slutligen framhålla, att de av styrelsen föreslagna bestämmelserna givetvis icke skulle bli tillämpliga å sådan rekrytering av arbetare, som ej sker i form av arbetsförmedling.

I överensstämmelse med konventionen upptages i fjärde stycket stadgandet i 3 § tredje stycket socialstyrelsens förslag om förbud för enskild person att bedriva avgiftskrävande förmedling. Med hänsyn till omfattningen av förordningens tillämplighet torde det vara nödvändigt att i densamma jämväl upptages det förbud mot avgiftskrävande förmedling för sjömän, vilket stadgas i den av Sverige ratificerade konventionen i detta ämne. En föreskrift härom återfinnes i fjärde stycket. I sista punkten upptages ett stadgande

motsvarande 3 § andra stycket socialstyrelsens förslag av innebörd att tillstånd ej må beviljas, därest verksamheten icke befinnes önskvärd eller ej kan förväntas komma att bedrivas på lämpligt sätt. I anslutning till vad socialstyrelsen anfört i sin motivering önskar jag framhålla, att styrelsen i anledning av detta stadgande givetvis icke får lägga hinder i vägen för förmedlingsverksamhet om vars lojalitet och allmännyttighet tvekan skäligen icke kan råda.

3 § departementsförslaget angiver vad meddelat tillstånd skall innehålla, därvid uttrycklig bestämmelse lämnats allenast om den ersättning för förmedlingen som högst må utgå. Bland övriga villkor och bestämmelser, som tillståndet regelmässigt synes böra innehålla, kan nämnas ett angivande av å vilken eller vilka orter samt för vilken eller vilka yrkesgrenar verksamheten må bedrivas. Vidare torde det i talrika fall vara lämpligt att bestämma viss tid för tillståndets giltighet samt att föreskriva att verksamheten skall förestås av en av socialstyrelsen härtill godkänd person. Med hänsyn till de olika fallens skiljaktiga beskaffenhet har överlämnats åt socialstyrelsen att, obunden av strikta regler, träffa avgörande rörande dessa frågor. Jag har sålunda ej ansett mig böra biträda det i vissa yttranden framställda önskemålet att i själva förordningen borde ske en närmare reglering av dessa spörsmål.

Såsom framgår av stadgandet i 4 §, vilket med någon jämkning motsvarar 5 § i socialstyrelsens förslag, inbegripes därunder jämväl rätt för socialstyrelsen att, på ansökan av den som driver verksamheten, meddela ändrade villkor eller bestämmelser för densamma.

5 §.

Enligt 2 § första stycket i socialstyrelsens förslag åligger det envar, som utövar arbetsförmedling, att inom tre månader från det han börjat bedriva verksamheten, eller, där han redan bedriver sådan verksamhet när lagen träder i kraft, från tiden därför om denna sin verksamhet göra anmälan till socialstyrelsen på sätt denna myndighet föreskriver.

I andra stycket av samma paragraf stadgas skyldighet för utövare av arbetsförmedling att till socialstyrelsen, enligt av denna myndighet utfärdade föreskrifter, meddela de uppgifter om sin verksamhet, som socialstyrelsen kan finna påkallade för samordnande av arbetsförmedlingsverksamheten inom riket.

Socialstyrelsen har i motiven till denna paragraf yttrat, att första stycket, som motsvarade artikel 5 i konventionsförslaget, på visst sätt utgjorde lagförslagets grundläggande stadgande. Genom detsamma jämte bestämmelserna i andra stycket skulle för styrelsen möjliggöras att erhålla den för arbetsförmedlingens rationella ordnande erforderliga överblicken över förmedlingsverksamheten i landet. Då man under lagstiftningen velat inbegripa jämväl verksamhet av mindre aktiv natur, där verksamhetens karaktär kanske först småningom skulle tydligt framträda, hade det syntts oskäligt fordra att anmälan skulle göras på förhand eller inom kortare tid än tre månader.

Departements-
chefen.

Till skillnad från 2 § i socialstyrelsens förslag stadgas i departementsförslagets 5 § anmälningsskyldighet allenast rörande den »avgiftsfria» förmedlingen, varjämte bestämmelserna om uppgiftsskyldighet överflyttats till 7 §. Visserligen innehåller artikel 5 i konventionen stadgande om anmälningsskyldighet rörande alla slag av förmedling, men för den »avgiftskrävande» förmedlingens del måste anmälningsskyldigheten anses fullgjord genom det ansökningsförfarande varom bestämmelser meddelats i 2 och 3 §§ i departementsförslaget. Bestämmelser om uppgiftsskyldighet återfinnas på två ställen i socialstyrelsens förslag, nämligen under 2 och 6 §§. För överskådlighetens skull hava dessa bestämmelser sammanförts i en paragraf. Föreskriften om anmälningsskyldighet för den, som bedriver förmedling, när lagstiftningen träder i kraft, torde lämpligen böra införas bland övergångsbestämmelserna och återfinnes där i sista stycket.

6 och 7 §§.

I 6 § i socialstyrelsens förslag stadgas, att tillsyn å efterlevnaden av lagen utövas av styrelsen, som äger att, i den mån därför finnes nödigt, ålägga den, som utövar arbetsförmedling, att rörande densamma föra vissa slag av anteckningar eller andra handlingar, att taga del därav samt att infordra dylika handlingar eller upplysningar rörande verksamheten.

Socialstyrelsen har ansett det icke kunna ifrågasättas, att befattningen med lagens tillämpning lämpligen skulle kunna uppdragas åt annan myndighet än styrelsen. I motiveringen till 2 och 6 §§ i sitt förslag har styrelsen vidare yttrat, att det genom bestämmelserna i 2 § skulle möjliggöras för styrelsen att erhålla den för arbetsförmedlingens rationella ordnande erforderliga överblicken över förmedlingsverksamheten i landet samt att man i 6 § sökt utrusta styrelsen med de befogenheter, som syntes nödvändiga för utövande av en verksam kontroll.

Såsom förut omnämnts har i en del *yttranden* föreslagits, att från denna lagstiftning måtte undantagas förmedling, som avsåge anställning i annat syfte än förvärvssyfte, ävensom av skolor och korporationer i ideellt syfte bedriven förmedling. Som skäl härför har anförts olämpligheten av att betunga dylik gagnande verksamhet med anmälnings- och uppgiftsskyldighet.

Skolöverstyrelsen har i detta hänseende anført i huvudsak följande.

Den enda skyldighet som enligt konventionsförslaget skulle åligga en icke »avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyrå» vore att enligt artikel 5 göra anmälan om sin verksamhet. Enligt det av socialstyrelsen utarbetade lagförslaget skulle emellertid dessa åligganden i betydande grad ökas. Förslaget innebure nämligen skyldighet för vederbörande förmedlingsorgan ej allenast att göra anmälan om sin verksamhet till socialstyrelsen utan även att meddela styrelsen uppgifter om verksamheten. Överstyrelsen ville framhålla att den förmedlingsverksamhet, som utövades av vissa skolor och utbildningsanstalter i syfte att skaffa avgående elever lämplig anställning, vore av stort värde ur olika synpunkter. Såvitt överstyrelsen hade sig bekant krävde skolorna icke någon särskild avgift för ifrågavarande förmedling. Förekommande inträdes-, termins- eller kursavgifter torde i regel endast avse att bidra

till täckande av kostnaden för undervisningen. Detta gällde åtminstone be-
 träffande alla skolor som stode under överstyrelsens inseende. I fråga om
 dessa skolor syntes någon ytterligare kontroll i förevarande avseende icke
 vara behöfelig. För övrigt kunde framhållas att nämnda skolors förmedlings-
 verksamhet i regel omfattade endast en obetydlig procent av skolornas av-
 gående elever. Det stora flertalet torde skaffa sig anställning på egen hand.
 Under sådana förhållanden måste betydelsen av de uppgifter som skolorna
 skulle åläggas lämna socialstyrelsen icke bli stor och framför allt icke medge
 någon som helst överblick över arbetsmarknaden på ifrågavarande område.
 En viss risk föreläge emellertid att skolorna skulle inskränka eller helt upp-
 höra med denna förmedlingsverksamhet därest den kringgärdades med be-
 stämmelser som kunde bliva på något sätt betungande. Överstyrelsen
 funne därför starka skäl tala för att sådan förmedlingsverksamhet som be-
 dreves av skolor och utbildningsanstalter för att skaffa avgående elever an-
 ställning icke betungades med att lämna flera uppgifter rörande denna sin
 verksamhet än som direkt föreskrevs i konventionsförslaget.

Beträffande vilken myndighet som skulle handhava tillsynen av lag-
 stiftningens efterlevnad har *skolöverstyrelsen* anfört.

Överstyrelsen funne oundgängligt, att förmedlingen av extra ordinarie och
 vikarierande lärare, särskilt till sådana läroanstalter som stode under över-
 styrelsens inseende, övervakades av överstyrelsen. För de beräkningar av
 lärarbehovet vid folkskolorna med flera läroanstalter, vilka verkställdes inom
 överstyrelsen och varpå denna grundade sina anslagsäskanden rörande semi-
 narierna, provårsinstitutionen och särskilda utbildningskurser, behövde över-
 styrelsen stå i omedelbar förbindelse med förmedlingsorganen på ifråga-
 varande område. Konventionsförslaget innehölle intet som kunde utgöra
 hinder för ett stadgande i sagda syfte.

Även *Sveriges allmänna folkskolläraryörening* har uttalat tvekan, hurvida
 bestämmelsen om socialstyrelsen som tillsynsmyndighet vore den ändamåls-
 enligaste anordningen när det gällde förmedlingsverksamhet beträffande
 skolan. I varje fall borde skolöverstyrelsens medverkan vinnas i fråga om
 förmedling av lärarkrafter.

[Uppenbarligen måste den föreslagna kontrollen och uppgiftsskyldigheten
 ur socialpolitisk synpunkt bliva av stort värde. Detta synes mig även gälla
 den icke avgiftskrävande förmedlingen. Ehuru denna enligt konventions-
 förslaget är underkastad allenast anmälningsskyldighet, när verksamheten
 börjar, har jag därför, i likhet med socialstyrelsen, ansett mig böra föreslå
 bestämmelser varigenom utövare av dylik förmedlingsverksamhet åläggas viss
 längre gående uppgiftsskyldighet. Därmed skulle också förutsättningarna
 ökas för uppfyllandet av en av de förpliktelser, vilka Sverige åtagit sig genom
 ratificerandet av 1919 års konvention angående arbetslösheten. I denna kon-
 vention stadgas nämligen bland annat, att där både offentliga och enskilda
 avgiftsfria arbetsförmedlingsanstalter finnas, åtgärder skola vidtagas för att
 samordna deras verksamhet enligt en hela landet omfattande plan. Givetvis
 bör tillsynsmyndigheten handhava sina befogenheter under all möjlig hänsyn
 för den övervakade verksamheten. Sålunda synes t. ex. intet intresse åsido-
 sättas, om allenast mycket knapphändig uppgifter infordras rörande en verk-

*Departements-
 chefen.*

samhet, vars ändamål är att åt studerande förmedla kortvariga anställningar i utbildningssyfte.

De skäl som anförts för att åt skolöverstyrelsen överlämna tillsynen över förmedling av anställning åt vissa lärare förtjäna visserligen beaktande men synas icke böra föranleda, att tillsynen överflyttas från socialstyrelsen. De personer, vilka anmäla sig som sökande till lärarbefattningar vid läroanstalter som stå under skolöverstyrelsens inseende, torde nämligen icke sällan vara villiga antaga såväl andra lärarbefattningar som anställningar av annat för dem lämpligt slag. Det är givetvis önskvärt att de förmedlingsbyråer vilka anlitas av dessa personer erhålla rätt att förmedla alla för klientelet lämpliga anställningar. Av socialstyrelsens utredning i ärendet framgår t. ex., att vid Lunds universitet inrättats en för flera yrkesgrenar, bland dem lärarbanan, gemensam förmedling. För sådan förmedling skulle emellertid, därest förslaget om skolöverstyrelsen som tillsynsmyndighet genomfördes, tillsynen bliva uppdelad mellan två myndigheter. Då jag icke ansett mig kunna tillråda en dylik uppdelning, föreslår jag socialstyrelsen såsom tillsynsmyndighet över all förmedlingsverksamhet. Emellertid bör det givetvis åligga denna myndighet att i förekommande fall samråda med skolöverstyrelsen och att till denna lämna alla för dess verksamhet nödiga upplysningar. Några föreskrifter härom synas emellertid ej böra inflyta i nu ifrågavarande förordning utan torde desamma, i den mån så befinnes erforderligt, kunna meddelas av Kungl. Maj:t i samband med förordningens promulgering.

Bestämmelsen om tillsyn har ansetts lämpligen böra särskilt för sig upptagas i 6 §. De i 2 och 6 §§ i socialstyrelsens lagförslag förekommande bestämmelserna om uppgiftsskyldighet med mera hava därefter sammanförts i 7 §, därvid desamma undergått vissa formella jämkningar.

8 §.

I 7 § första stycket socialstyrelsens lagförslag stadgas, att om någon utövar arbetsförmedling, som avses i 3 § första stycket eller 4 §, utan vederbörligt tillstånd eller utan iakttagande av därför stadgat villkor eller med överskridande av taxa, som föreskrives i 3 § andra stycket, skall han straffas med dagsböter.

Enligt andra stycket i samma § skall med böter högst 200 kronor straffas underlåtenhet att fullgöra anmälningsskyldighet, varom stadgas i 2 § första stycket, eller att ställa sig till efterrättelse föreskrift, som socialstyrelsen med stöd av 2 § andra stycket kan hava meddelat. Samma straff är stadgat för den, som underlåter att fullgöra honom med stöd av 6 § meddelad anmaning.

Socialstyrelsen har i sin motivering till paragrafen yttrat, att de förseelser som kunde förekomma mot lagens bestämmelser syntes med hänsyn till straffansvaret lämpligen kunna delas i två grupper, en av mer saklig och en annan av mer formell innebörd. För den förra gruppen som vore uppförd i första stycket föresloges dagsböter. Beträffande den senare gruppen hade ett bötesbelopp av högst 200 kronor ansetts kunna vara tillfyllest. Den förseelse,

som uppkomme därest utöware av arbetsförmedling vägrade ombud för socialstyrelsen tillgång till handlingarna rörande verksamheten, hade icke beaktats, bland annat på grund av att det kunde ifrågasättas om densamma ej ginge in under straffbestämmelsen i 10 kapitlet 23 § strafflagen.

I yttrandena har Örebro läns offentliga arbetsförmedlingsanstalt ansett, att därest icke särskilt stadgande därom infördes i lagen, blotta egenskapen av »ombud» för socialstyrelsen knappast skulle medföra befogenhet att fordra tillgång till handlingar rörande förmedlingsverksamheten. För tillämpning av 10 kapitlet 23 § strafflagen torde nämligen fordras tjänstemannaställning hos den inspekterande.

Den i 7 § första stycket socialstyrelsens förslag upptagna straffbestämmelsen har på grund av andra i förslaget vidtagna jämkningar undergått viss omredigering. Dessutom har underlåtenhet att fullgöra skyldighet, varom i 7 § departementsförslaget är fråga, ansetts böra beläggas med dagsböter. Från stadgandet ifråga synes icke böra uteslutas vägran att hålla handlingarna angående verksamheten tillgängliga för socialstyrelsen eller för den som av styrelsen bemyndigats granska desamma. En dylik vägran torde näppeligen vara att hänföra under 10 kapitlet 23 § strafflagen, där straff stadgas för vägran av inträde eller handräckning åt den som i offentlig förrättning är därtill berättigad.

Departements-
chefen.

Det har syntes lämpligt att stadga särskilt straff för den som under tid då han är ställd under tilltal för förseelse, som i första stycket sägs, fortsätter förseelsen.

Högsta straff för underlåtenhet att fullgöra anmälningsskyldighet enligt 5 § har fastställts till 300 kronors böter.

9 §.

Enligt 8 § i socialstyrelsens förslag skall förseelse, som avses i 7 §, åtalas vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän underrätt. Böter, som ådömas enligt lagen, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Dessa stadganden återfinnas med allenast några formella jämkningar i 9 § departementsförslaget.

9 § i socialstyrelsens förslag.

I 9 § socialstyrelsens förslag stadgas, att närmare bestämmelser rörande lagens tillämpning må meddelas av Konungen, som jämväl äger att för förseelse mot sådan bestämmelse stadga straff av böter, ej överstigande 300 kronor.

Socialstyrelsen har såsom motiv till stadgandet yttrat, att ehuru lagförslaget syntes utgöra en tillfyllestgörande reglering i ämnet, hade styrelsen, särskilt i betraktande av att här vore fråga om en helt ny lagstiftning, ansett skälig förtänksamhet bjuda att förbehålla Kungl. Maj:t möjlighet meddela kompletterande tillämpningsbestämmelser.

Departements-
chefen.

De föreskrifter, som kunna tänkas bliva erforderliga som komplettering av förordningens bestämmelser, torde icke behöva underställas riksdagen. Någon motsvarighet till 9 § i socialstyrelsens förslag upptages därför ej i departementsförslaget.

Slutbestämmelserna.

Enligt socialstyrelsens förslag skall den nya lagstiftningen träda i kraft den 1 januari 1938, därvid kungörelsen om kommissionärer för anskaffande av arbetsanställning och kungörelsen med bestämmelser angående statens godkännande av sjuksköterskeskolor och sjuksköterskebyråer skola upphöra att gälla.

Jämlikt första stycket i de av socialstyrelsen föreslagna övergångsbestämmelserna må styrelsen för den som redan vid tiden för lagens ikraftträdande bedriver arbetsförmedling, utan hinder av vad i 3 § stadgas fastställa taxa, gällande längst till den 1 januari 1940, för ersättning beräknad på sådant sätt, att skälig företagarevinst möjliggöres.

I andra stycket stadgas, att taxa med sålunda beräknad ersättning jämvel må fastställas att gälla för tid efter nyssnämnda dag, där fråga är ej blott om sådan utövare av arbetsförmedling, som avses i första stycket, utan även om visst slag av arbetstagare, beträffande vilka Konungen med hänsyn till särskilda förhållanden funnit skäl bemyndiga socialstyrelsen att fastställa dylik taxa. Taxan må dock ej i här avsedda fall fastställas för längre tid än ett år åt gången, och får den sammanlagda tiden för en tillståndshavares tillgodonjutande av sådana taxor icke överskrida en tidrymd av tio år. Innan dylik taxa fastställs, bör åt arbetsgivar- och arbetarorganisationer, som frågan kan angå, beredas tillfälle att yttra sig.

Slutligen föreskrives i tredje stycket, att arbetsförmedling, som bedrivs vid tiden för lagens ikraftträdande, må utan hinder av vad som stadgas i 3 eller 4 § bedrivas under en tid av högst sex månader därefter.

I sina motiv har *socialstyrelsen* beträffande bestämmelsen om lagens ikraftträdande förutsatt att för konventionens ratificering erfordrades ändring i tryckfrihetsförordningen och att sådan åtgärd icke kunde slutgiltigt beslutas förrän vid »1936» års riksdag. Under viss förutsättning trädde konventionen i kraft 12 månader efter skedd ratificering. Med detta beräkningssätt borde dagen för lagens ikraftträdande sättas till den 1 januari 1938. Styrelsen ansåge dock att lagen borde träda i kraft tidigare, dock ej förrän den offentliga arbetsförmedlingen satts i stånd att väsentligen övertaga den hittillsvarande affärsmässiga förmedlingen. De krav på ersättning, som eventuellt kunde komma att göras gällande av kommissionärer och andra, talade också för en längre övergångstid, men kunde härutinnan å andra sidan erinras om de möjligheter till fortsatt verksamhet för den affärsmässiga förmedlingen som efterföljande övergångsbestämmelser beredde. Med hänsyn till vad sålunda anförts föresloge styrelsen att tiden för lagens ikraftträdande sattes till den »1 juli 1936».

Rörande övergångsbestämmelserna har styrelsen anfört.

Första stycket avsåge att motsvara det generella medgivandet i konventionsförslaget artikel 2 mom. 1 till fortsatt tillvaro för avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer med vinstsyfte under tre år efter konventionens ikraftträdande, vilken tidrymd socialstyrelsen ansett kunna beräknas utgå med utgången av år »1939». I konventionen sades visserligen ej något direkt om prövning eller tillstånd i förevarande fall, men hade det ej synts motiverat att bereda ifrågasvarande företag någon särställning i nu berörda avseenden. Artikel 2 mom. 2 b) förutsatte för övrigt att dessa företag skulle hava en av vederbörande myndighet godkänd taxa.

Det andra stycket, som hade till uppgift att reglera den möjlighet till förlängd affärsmässig arbetsförmedling som artikel 3 åsyftade, hade ett mer begränsat tillämpningsområde, och vore därjämte dess tillämpning förbunden med villkor om respektive organisationers hörande. Giltighetstiden för ifrågasvarande för meddelaren förmånligare taxor hade begränsats till ett år, men kunde den sammanlagda tiden härför uppgå till tio år — det hade synts lämpligare anknyta tidsbegränsningarna till taxan i stället för till tillståndet såsom i konventionen. Vilka slag av arbetstagare här åsyftade eftergifter lämpligen borde avse vore socialstyrelsen ej beredd att i detta sammanhang angiva, bland annat på den grund att behovet av sådana eftergifter i mycket komme att bero på den offentliga arbetsförmedlingens utveckling. Erinras kunde emellertid att den affärsmässiga arbetsförmedlingens väsentliga klientel för närvarande bestode av hembiträden samt restaurang- och hotellpersonal.

Emot eventuella betänkligheter att utnyttja konventionens möjligheter till förlängd verksamhet för den affärsmässiga arbetsförmedlingen kunde framhållas, att vissa förut berörda omständigheter — eventuella ersättningsanspråk och bristande annan förmedling — talade emot ett forcerat genomförande av förevarande lagstiftning. Man torde väl också kunna förvänta att ifrågasvarande möjligheter till uppskov endast skulle anlitas i fall och i den mån så funnes av verkligt behov påkallat.

Till undvikande av de olägenheter för såväl många utövare av arbetsförmedling som tillsynsmyndigheten, vilka en omedelbar tillämpning vid lagens ikraftträdande av bestämmelserna i 3 och 4 §§ skulle föranleda, hade till sist tillfogats en övergångsbestämmelse, som för redan i utövning varande arbetsförmedling medgäve visst uppskov med tillämpningen av nämnda paragrafer.

I yttrandena har den offentliga arbetsförmedlingen i Norrköping föreslagit att den nya lagstiftningen måtte träda i kraft redan den 1 januari 1936.

Sverges hotell- och restaurangpersonals förbund har ansett den 1 januari 1938 vara en alltför avlägsen tidpunkt för lagens ikraftträdande.

Länsstyrelserna i Blekinge, Göteborgs och Bohus samt Gävleborgs län ävensom Hallands läns arbetsförmedlingsanstalt hava däremot förordat att lagen måtte träda i kraft den 1 januari 1938.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har funnit de av socialstyrelsen föreslagna övergångsbestämmelserna oklara såtillvida att det syntes ovisst i vad mån den som bedreve arbetsförmedling i vinstsyfte finge fortsätta därmed även efter det sex månader förflutit från lagens ikraftträdande. Enligt 3 § i förslaget finge förmedling mot ersättning icke äga rum utan tillstånd av socialstyrelsen, som dock ej finge meddela tillstånd till enskild man. Läste man endast 3 §, bibragtes man den uppfattningen att de nuvarande enskilda för-

medlingsbyråerna, vilka torde med få undantag drivas av enskild man, skulle få helt upphöra med verksamheten vid lagens ikraftträdande. Emellertid medgäves enligt tredje stycket i övergångsbestämmelserna att förmedling som bedrevs vid tiden för lagens ikraftträdande finge utan hinder av vad som stadgades i 3 eller 4 § bedrivas under högst sex månader därefter. Så långt torde bestämmelserna vara klara. Men då i första och andra stycket av övergångsbestämmelserna stadgades att taxa kunde fastställas för förutvarande förmedlingsutövare intill den 1 januari 1940 och under vissa förutsättningar även för tiden därefter, dock högst tio år, uppstode tvekan om rätta innebörden av bestämmelserna rörande den förmedling som vid tiden för lagens ikraftträdande bedrevs mot avgifter.

Länsstyrelsen i Uppsala län har ansett den tid av två år efter lagens ikraftträdande, under vilken förmedling med vinstsyfte enligt socialstyrelsens förslag finge bedrivas, vara alltför kort. Försiktigheten bjöde tillika att icke till vissa år begränsa den dispensmöjlighet, vilken efter utgången av sagda tid stode öppen.

I *åtskilliga* av de *yttranden*, vari avstyrkts en lagstiftning i huvudsaklig överensstämmelse med konventionsförslaget, har i andra hand förordats för nuvarande utövare av arbetsförmedling mot ersättning förmånligare övergångsbestämmelser än dem socialstyrelsen föreslagit.

Länsstyrelsen i Kristianstads län har jämväl framhållit, att en indragning av nu gällande rättigheter till affärsmässig förmedling utan någon rättighetsinnehavarnas egen förskyllan torde kunna föranleda krav på ersättning av staten, och *länsstyrelserna i Hallands, Älvsborgs och Värmlands län* samt *polismästaren i Stockholm* hava ansett rimligt, att ersättning bereddades de yrkesutövare, som genom den föreslagna lagstiftningens genomförande skulle förlora sitt hittillsvarande levebröd.

Enahanda uppfattning har uttalats av ett flertal av de *kommissionärer*, från vilka yttranden inkommit.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till att någon ändring i tryckfrihetsförordningen ej föreslagits, synes ifrågavarande förordning lämpligen kunna träda i kraft den 1 januari 1936.

Kungörelsen angående kommissionärer för anskaffande av arbetsanställning torde icke kunna i sin helhet upphävas i och med ikraftträdandet av ifrågavarande förordning. I § 4 kungörelsen omnämnd säkerhet torde icke böra återfås, förrän visshet erhållits om att densamma icke kan komma att tagas i anspråk för sitt ändamål. Har, innan kungörelsens giltighetstid utlöper, kontrakt enligt § 5 upprättats, bör å det rättsförhållande, som därigenom uppkommit, bestämmelserna i §§ 6—8 äga tillämpning jämväl sedan kungörelsen upphört att gälla. Vidare erfordras särskilt stadgande, därest kommissionär skall kunna avkrävas uppgifter, som omnämnas i § 9, för månaden närmast innan kungörelsen upphäves. Slutligen torde kungörelsens bestämmelser böra tillämpas å förseelser, som begåtts såväl under kungörelsens giltighetstid, som ock därefter i de fall kungörelsen erhållit förlängd

giltighet. Föreskrifter i nu angivna hänseenden upptagas i departementsförslaget.

I anledning av vad som anförts i vissa yttranden önskar jag framhålla, att det icke torde föreligga någon skyldighet för staten att utgiva ersättning till dem som drabbas av förordningens förbudsbestämmelser. Erinras må i detta sammanhang dels att det för erhållande av tillstånd enligt den nu gällande kommissionärskungörelsen erfordras att behov av verksamheten föreligger, dels ock att tillstånd lämnas allenast tillsvidare och kan återkallas när omständigheterna därtill föranleda. Emellertid anser jag att vid förbudets genomförande bör så förfaras, att minsta möjliga olägenhet beredes dem som då i behörig ordning bedriva yrkesmässig förmedlingsverksamhet. I departementsförslaget har ock all rimlig hänsyn tagits till dessa näringsutövare. Sålunda har, i anledning av vad som anförts i vissa yttranden, den tid från förordningens ikraftträdande som den, vilken då i behörig ordning bedriver arbetsförmedling, må efter tillstånd av socialstyrelsen fortsätta verksamheten utsträcks till fyra år. Jämväl efter nämnda tid finnes möjlighet för dylik yrkesutövare att under vissa förutsättningar erhålla tillstånd till verksamhetens bedrivande ända till den 1 januari 1950.

Vid den inom socialdepartementet verkställda överarbetningen har socialstyrelsens förslag till slutbestämmelser undergått jämkning av såväl saklig som formell natur. Sålunda hava desamma gjorts tillämpliga allenast på dem som vid förordningens ikraftträdande i behörig ordning bedriva arbetsförmedling. Den i tredje stycket av styrelsens förslag upptagna bestämmelsen har ansetts lämpligen böra placeras först, varjämte den där föreslagna övergångstiden gjorts beroende av ansökan om tillstånd att fortsätta verksamheten och av prövningen av sådan ansökan. I 2 § tredje stycket i departementsförslaget omförmäld förmedling har ansetts icke böra få bedrivas under nu ifrågavarande övergångstid. Den i departementsförslaget sist intagna bestämmelsen motsvarar stadgandet i 2 § första stycket socialstyrelsens förslag.

Utöver de nu omnämnda ändringarna har jämväl förslagets rubrik erhållit något ändrad avfattning.

Det föreliggande förslaget till förordning med vissa bestämmelser om arbetsförmedling torde, om det genomföres, reglera den svenska arbetsförmedlingen på ett sätt som är förenligt med konventionens bestämmelser. Då det synes önskvärt att vårt land biträder konventionen, förordar jag att — därest en förordning i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget kommer till stånd — konventionen ratificeras av Sverige. Med hänsyn till innehållet av de föreslagna övergångsbestämmelserna torde ratifikation icke böra ske tidigare än då förordningen är avsedd att träda i kraft, d. v. s. den 1 januari 1936.

Departementschefen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte inhämta riksdagens yttrande över det inom socialdepartementet upprättade förslaget till för-

ordning med vissa bestämmelser om arbetsförmedling ävensom beträffande förslaget till konvention angående avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Wilhelm von Schwerin.

Bilaga A.

Översättning.

Förslag till konvention angående avgiftskrävande
arbetsförmedlingsbyråer.¹⁾

Artikel 1.

1. I denna konvention avser uttrycket »avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyrå»:

a) arbetsförmedlingsbyråer med vinstsyfte, d. v. s. varje person, sammanlutning, institution, byrå eller annan organisation, vilken tjänar såsom mellanhand för anskaffande av anställning åt arbetare eller av arbetare åt arbetsgivare och gör detta i syfte att direkt eller indirekt från någondera erhålla ekonomisk eller annan materiell fördel; denna definition avser ej tidningar eller andra publikationer, för såvitt de ej uteslutande eller huvudsakligen ha till syfte att vara förmedlare mellan arbetsgivare och arbetare;

b) arbetsförmedlingsbyråer utan vinstsyfte, d. v. s. arbetsförmedlingsorgan, upprättade av sammanslutningar, institutioner, byråer eller andra organisationer, vilka, utan att eftersträva materiell fördel, för förmedlingen av arbetsgivaren eller arbetaren uppbära inträdesavgift, periodiskt bidrag eller annan ersättning.

2. Denna konvention äger icke tillämpning å arbetsförmedling för sjömän.

Artikel 2.

1. Avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer med vinstsyfte, vilka avses i moment 1 a) av föregående artikel, skola vara avskaffade inom en tid av tre år, räknat från denna konventions ikraftträdande för medlemmen ifråga.

2. Under den tid, som föregår detta avskaffande,

a) må nya avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer med vinstsyfte icke upprättas;

b) skola avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer med vinstsyfte stå under uppsikt av vederbörande myndighet och endast äga uppbära avgifter och ersättning för kostnader enligt en av nämnda myndighet godkänd taxa.

Artikel 3.

1. Avvikelser från bestämmelserna i artikel 2 moment 1 av denna konvention må undantagsvis medgivas av vederbörande myndighet men endast efter hörande av de arbetsgivar- och arbetarorganisationer, som frågan kan angå.

2. Avvikelser, medgivna enligt denna artikel, må endast avse byråer, vilka förmedla arbete åt sådana kategorier av arbetare, som äro noggrant angivna i den nationella lagstiftningen och tillhöra yrken, där arbetsförmedlingen äger rum under särskilda förhållanden av natur att göra avvikelsen berättigad.

3. Upprättande av nya avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer må ej med stöd av denna artikel tillåtas efter utgången av den i artikel 2 stadgade tiden av tre år.

4. Avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyrå, för vilken avvikelse medgivits enligt denna artikel,

a) skall stå under uppsikt av vederbörande myndighet;

¹⁾ Ingressen här utesluten.

- b) skall innehava ett för år meddelat tillstånd, som må förnyas efter vederbörande myndighets gottfinnande under en tidrymd ej överstigande tio år;
- c) må endast uppbära avgifter och ersättning för kostnader enligt en av vederbörande myndighet godkänd taxa;
- d) må icke skaffa anställning åt arbetare utomlands eller därifrån rekrytera arbetare, med mindre dess tillstånd berättigar därtill och verksamheten bedrivs enligt en mellan länderna ifråga träffad överenskommelse.

Artikel 4.

Avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer utan vinstsyfte, vilka avses i artikel 1 moment 1 b),

a) skola innehava tillstånd av vederbörande myndighet och stå under uppsikt av densamma;

b) må icke uppbära ersättning överstigande taxa, som skall fastställas av vederbörande myndighet med noggrann hänsyn tagen till havda kostnader;

c) må icke skaffa anställning åt arbetare utomlands eller därifrån rekrytera arbetare, med mindre de erhållit tillstånd därtill av vederbörande myndighet och verksamheten bedrivs med tillämpning av en mellan länderna ifråga träffad överenskommelse.

Artikel 5.

Avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer, vilka avses i artikel 1 av denna konvention, ävensom varje person, sammanslutning, institution, byrå eller annan enskild organisation, som regelmässigt utövar arbetsförmedlingsverksamhet, äro skyldiga att, även om de icke uppbära någon ersättning, göra anmälan därom hos vederbörande myndighet med angivande, huruvida arbetsförmedlingen lämnas kostnadsfritt eller mot gottgörelse.

Artikel 6.

Den nationella lagstiftningen skall för varje fall av överträdelse av föregående artiklar eller av bestämmelser, avsedda att bringa dem till verkställighet, stadga lämplig straffpåföljd, i fall av behov innefattande indragning av tillstånd eller medgivande, som avses i denna konvention.

Artikel 7.

De i artikel 408 av Versaillesfördraget och motsvarande artiklar av de övriga fredsfördragen föreskrivna årliga rapporterna skola meddela alla erforderliga upplysningar om avvikelser, som medgivits enligt artikel 3.

Artikel 8.

De officiella ratifikationerna av denna konvention skola, i enlighet med bestämmelserna i del XIII av fördraget i Versailles och motsvarande delar av de övriga fredsfördragen, delgivas nationernas förbunds generalsekreterare och av honom registreras.

Artikel 9.

Denna konvention är bindande allenast för de medlemmar av internationella arbetsorganisationen, vilkas ratifikationer registrerats hos sekretariatet.

Den träder i kraft tolv månader efter det två medlemmars ratifikationer blivit registrerade av generalsekreteraren.

Därefter träder denna konvention i kraft för varje medlem tolv månader från den dag, då dess ratifikation registrerats.

Artikel 10.

Så snart ratifikationerna för två medlemmar av internationella arbetsorganisationen registrerats hos sekretariatet, skall nationernas förbunds generalsekreterare därom notificera alla medlemmarna av internationella arbetsorganisationen. Han skall likaledes notificera dem registreringen av ratifikationer, som senare delgivits honom av andra medlemmar av organisationen.

Artikel 11.

Varje medlem, som ratificerat denna konvention, kan, sedan tio år förflutit från den tidpunkt, då konventionen först trädde i kraft, uppsäga densamma genom skrivelse, som delgives nationernas förbunds generalsekreterare för registrering. Uppsägningen träder icke i kraft förrän ett år efter det den registrerats hos sekretariatet.

Varje medlem, som ratificerat denna konvention och icke inom ett år efter utgången av den i föregående stycke nämnda tioårsperioden gör bruk av den i denna artikel stadgade uppsägningsrätten, skall vara bunden för en ny period av tio år och kan därefter, med iakttagande av de i denna artikel föreskrivna villkoren, uppsäga konventionen vid utgången av varje tioårsperiod.

Artikel 12.

Vid utgången av varje tidrymd av tio år, räknat från denna konventions ikraftträdande, skall internationella arbetsbyråns styrelse förelägga generalkonferensen en redogörelse för tillämpningen av denna konvention och taga under övervägande, huruvida det finnes anledning att uppföra frågan om dess revision helt eller delvis på konferensens dagordning.

Artikel 13.

I fall konferensen skulle antaga en ny konvention, innebärande revision helt eller delvis av förevarande konvention, och den nya konventionen icke föreskriver annat,

a) skall en medlems ratifikation av den nya, reviderade konventionen, för såvitt denna trätt i kraft, medföra omedelbar uppsägning av förevarande konvention, oberoende av vad i artikel 11 här ovan stadgas;

b) skall från den dag, då den nya, reviderade konventionen träder i kraft, förevarande konvention icke längre kunna ratificeras av medlemmarna.

Förevarande konvention skall likväl förbliva gällande till form och innehåll för de medlemmar, som ratificerat densamma och icke ratificera den nya, reviderade konventionen.

Artikel 14.

De franska och engelska texterna till denna konvention skola båda äga vitsord.

Bilaga B.

*Socialstyrelsens förslag.***1. Förslag**

till

lag angående arbetsförmedling, som bedrivs av annan än organ för den offentliga arbetsförmedlingen.

1 §.

Med arbetsförmedling avses i denna lag sådan förmedling av anställning, av vad slag som helst, vilken yrkes- eller regelmässigt bedrivs av annan än organ för den offentliga arbetsförmedlingen.

Utgivare av tidning eller annan tryckt skrift, vari förekommer meddelande rörande arbetsförmedling, vare dock, där ej tryckfrihetsförordningen redan har sådan verkan, fritagen från tillämpning av denna lag, för såvitt ej fråga är om skrift, som utgives väsentligen i syfte att åvägbringa arbetsförmedling.

2 §.

Envar, som utövar arbetsförmedling, åligger att inom tre månader från det han börjat bedriva verksamheten, eller, där han redan bedriver sådan verksamhet, när denna lag träder i kraft, från tiden därför om denna sin verksamhet göra anmälan till socialstyrelsen på sätt denna myndighet föreskriver.

Han skall jämväl vara förpliktad att till socialstyrelsen, enligt av denna myndighet utfärdade föreskrifter, meddela de uppgifter om sin verksamhet, som socialstyrelsen kan finna påkallade för samordnande av arbetsförmedlingsverksamheten inom riket.

3 §.

Arbetsförmedling, vid vilken från arbetsgivare eller arbetssökande upp bäres inskrivnings- eller förmedlingsavgift eller annan, direkt eller indirekt ekonomisk ersättning, må icke bedrivas, med mindre socialstyrelsen därtill lämnat tillstånd.

Vid prövning av ansökan om dylikt tillstånd har socialstyrelsen att tillse, huruvida den avsedda förmedlingsverksamheten kan anses önskvärd och lämpligt anordnad, samt att, där tillstånd finnes böra lämnas, tillika fastställa taxa för de ersättningar, som må uppbäras. Taxans ersättningsbelopp skola fastställas med noggrant beaktande, att de ej bereda möjlighet till uppkomst av företagarevinst utan allenast täcka de för verksamhetens bedrivande nödiga kostnaderna.

Tillstånd, som här avses, må icke beviljas enskild man.

4 §.

Arbetsförmedling, som åsyftar att förmedla anställning utom landet åt här i landet vistande personer eller inom landet åt personer, som vistas utom detsamma, må icke bedrivas, utan att socialstyrelsen efter bemyndigande av Konungen därtill meddelat tillstånd.

5 §.

Beslut av socialstyrelsen rörande tillstånd, som avses i 3 eller 4 §, eller taxa, varom stadgas i 3 §, må, när helst förhållandena därtill giva anledning, av styrelsen återkallas eller ändras.

6 §.

Tillsyn å efterlevnaden av denna lag utövas av socialstyrelsen, som äger att, i den mån därför finnes nödigt, ålägga den, som utövar arbetsförmedling, att rörande densamma föra vissa slag av anteckningar eller andra handlingar, att taga del därav samt att infordra dylika handlingar eller upplysningar rörande verksamheten.

7 §.

Utövar någon arbetsförmedling, som avses i 3 § 1 stycket eller 4 §, utan vederbörligt tillstånd eller utan iakttagande av därför stadgat villkor eller med överskridande av taxa, som föreskrives i 3 § 2 stycket, straffes med dagsböter.

För underlåtenhet att fullgöra anmälningsskyldighet, varom stadgas i 2 § 1 stycket, eller att ställa sig till efterrättelse föreskrift, som socialstyrelsen med stöd av 2 § 2 stycket kan hava meddelat, vare straffet böter högst tvåhundra kronor. Straff samma vare för den, som underlåter att fullgöra honom med stöd av 6 § meddelad anmaning.

8 §.

Förseelse, som avses i 7 §, åtalas vid polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän underrätt.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

9 §.

Närmare bestämmelser rörande denna lags tillämpning må meddelas av Konungen, som jämväl äger att för förseelse mot sådan bestämmelse stadga straff av böter, ej överstigande trehundra kronor.

{ Denna lag träder i kraft den 1 januari 1938, och upphöra samtidigt därmed kungörelsen den 5 maj 1916 (nr 163) angående kommissionärer för anskaffande av arbetsanställning och kungörelsen den 30 april 1920 (nr 233) med bestämmelser angående statens godkännande av sjuksköterskeskolor och sjuksköterskebyråer att gälla.

[Övergångsbestämmelser.

Utan hinder av vad i 3 § stadgas må socialstyrelsen för den, som redan vid tiden för denna lags ikraftträdande bedriver arbetsförmedling, fastställa taxa, gällande längst till den 1 januari 1940, för ersättning beräknad på sådant sätt, att skälig företagarevinst möjliggöres.

Taxa med sålunda beräknad ersättning må jämväl fastställas att gälla för tid efter nyssnämnda dag, där fråga är ej blott om sådan utöware av arbets-

förmedling, som avses i nästföregående stycke, än även om visst slag av arbetstagare, beträffande vilka Konungen med hänsyn till särskilda förhållanden funnit skäl bemyndiga socialstyrelsen att fastställa dylik taxa. Taxan må dock ej i här avsedda fall fastställas för längre tid än ett år åt gången, och får den sammanlagda tiden för en tillståndshavares tillgodonjutande av sådana taxor icke överskrida en tidrymd av tio år. Innan dylik taxa fastställles, bör åt arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer, som frågan kan angå, beredas tillfälle att yttra sig.

Arbetsförmedling, som bedrivs vid tiden för denna lags ikraftträdande, må utan hinder av vad som stadgas i 3 eller 4 § bedrivas under en tid av högst sex månader därefter.

2. Förslag

{till

ändring i tryckfrihetsförordningen.

§ 1. 1:o. Alla förut gällande — — — straffas.

Under ordet skrift — — — utgives.

Utgiver någon tidning eller annan tryckt skrift väsentligen i syfte att åvägabringa arbetsförmedling eller utövar någon eljest arbetsförmedling genom meddelanden i en eller flera dylika skrifter, skall han, oberoende av vad i denna lag stadgas, i avseende å nämnda verksamhet vara underkastad tillämpning av lagen angående arbetsförmedling, som bedrivs av annan än organ för den offentliga arbetsförmedlingen.

Bilaga C.

Sammanfattning

av en inom socialstyrelsen upprättad, den 22 december 1934 dagtecknad

P. M.

angående olika anordningar för arbetsförmedling i riket.

I promémorian erinras till en början att anskaffandet av arbetsanställning respektive arbetskraft vore en angelägenhet, som ankomme på vederbörande arbetssökandes och arbetsgivares eget initiativ och avgörande. I enlighet med denna grundläggande princip vore den naturliga vägen för en arbetsgivare, som behövde ny arbetskraft, att välja lämplig sådan bland personer, som han själv eller någon i hans omgivning kände till. På samma sätt vore det naturligt för den arbetssökande att höra sig för bland vänner och bekanta om arbetsmöjligheterna på olika håll och i övrigt söka hålla sig framme, när utsikt till anställning kunde yppa sig. I det alldeles övervägande antalet fall torde platstillsättning äga rum på nu antydda vägar genom utnyttjande av lokala eller personliga anknytningar. Där sådana saknades, praktiserade vederbörande olika sätt för att själva skaffa sig anställning respektive erhålla arbetskraft. Erinras kunde om den betydelse för sammanförandet av arbetsgivare och arbetssökande, som de stora marknaderna tidigare ägde. Vidare förekomme fortfarande så kallad »omskådning», varmed förstodes att arbetarna ginge från arbetsplats till arbetsplats och utbjöde sina tjänster. Personer, som ville vinna anställning i allmän tjänst såsom extra befattningshavare eller skrivbiträden, brukade samtidigt uppvakta ett flertal statliga och kommunala institutioner med ansökningar. Tidigare hade ofta förekommit att arbetsgivare vid ingången till arbetsplatsen läto anslå meddelanden om eventuellt förefintligt behov av ytterligare arbetskraft, men dylika meddelanden innehölle numera, i den mån de förekomme, vanligen upplysning att arbetsstyrkan vore fulltalig. Ett annat sätt för tillkännagivande av behov av arbetskraft vore annonsering i tidnings- och tidskriftspressen, men detta sätt torde knappast spela någon större roll för platstillsättningen annat än för vissa mera kvalificerade yrkesspecialiteter. Bland de olika former för tillkännagivande av arbetstillfällen förtjänade också nämnas de anbuds- och auktionsförfaranden, som praktiserades i fråga om vissa slag av skogs- och vägarbeten. Erinras kunde vidare om förekomsten av föreskrifter, att tillsättandet av vissa platser eller förordnanden i statlig och kommunal tjänst först finge ske efter kungörelse om att platsen vore till ansökan ledig.

De nu behandlade formerna för platstillsättning, som karakteriserades av att parterna utan organiserad förmedling själva trädde i kontakt med varandra, vore visserligen av största betydelse men försloge dock icke ensamma i ett modernt samhälle, där kravet på yrkesspecialisering eller särskilda förutsättningar i övrigt gjorde sig gällande inom snart sagt alla yrkesområden, där med kommunikationsväsendets utveckling arbetskraftens rörlighet från en ort till en annan ökat och där dessutom en ständig växelström av arbetskraft ginge från landsbygden till de större städerna och från dessas olika utbildningsanstalter till rikets övriga delar. Ju längre näringslivets specialisering dreves, desto svårare bleve det tydligtvis att utan förmedling finna för arbetsgivaren den lämpliga arbetskraften och för den specialutbildade

arbetaren den lämpliga platsen. Vissa naturliga replipunkter gäve sig dock i skolor och utbildningsanstalter av olika slag, där arbetsgivaren kunde vänta sig att kunna erhålla anvisning på arbetskraft av önskat slag. En del skolor och utbildningsanstalter hade också intresserat sig för arbetsförmedling för sina avgående och förutvarande elever.

Andra naturliga replipunkter erbjöde sig i fackorganisationer och kårsammanslutningar av arbetstagare. Åtskilliga dylika organisationer och sammanslutningar hade särskilt ägnat sig åt arbetsförmedling för sina medlemmar, varvid i vissa fall med denna verksamhet förenats taktiska syften. Även där särskilda organisatoriska anordningar för arbetsförmedling icke vidtagits, spelade dock organisationerna en mycket betydande roll för platstillsättningen. Det låge nämligen i sakens natur, att arbetarna på en arbetsplats snabbt erhöles kännedom om uppkommande behov av ny arbetskraft och därför bleve i tillfälle att mobilisera hos fackföreningen anmälda arbetslösa kamrater, vilka således kunde anmäla sig som arbetssökande i det lämpliga ögonblicket. Det kunde också ligga nära till hands för arbetsgivare inom ett yrke, där organisationsväsendet vore mera utvecklat, att vid behov av ny arbetskraft söka erhålla sådan genom hänvändelse till det håll i orten, där kännedom kunde förmodas finnas om samtliga de arbetslediga arbetarna av den önskade kategorien, nämligen ifrågavarande yrkesarbetares fackförening på platsen.

Den nyss berörda arbetsförmedlingsverksamhet, som utövades av skolor och utbildningsanstalter, vore i regel av ganska sporadisk natur, ofta koncentrerad till tiden för terminernas slut, och hade i stort sett icke nått någon mera avsevärd omfattning. Fackorganisationernas arbetsförmedlande verksamhet torde däremot numera vara av icke ringa betydelse. Det vore emellertid härvid att märka, att denna betydelse begränsade sig till fack, där organisationsväsendet vunnit fastare fot, d. v. s. främst inom den egentliga industriens område. Härtill komme, att densamma — liksom den av övriga kårsammanslutningar utövade verksamheten — inriktade sig endast på anslutna medlemmar. Möjlighet för arbetssökande att genom anlitande av sådan förmedling söka sig från ett yrke till ett annat vore således i stort sett utesluten, varför ett av förskjutningar i näringslivet motiverat omflyttningsbehov mellan olika arbetsområden icke låte sig tillgodose genom en efter organisations- och yrkeslinjer driven arbetsförmedling.

Behovet av förmedlingsanordningar för utjämnandet av utbudet och efterfrågan på arbetskraft hade emellertid redan under förra århundradet med sådan styrka gjort sig gällande inom vissa områden, att förutsättningar visat sig vara för handen för uppkomsten av en affärsmässig förmedlingsverksamhet, varvid man betingade sig betalning för förmedlingstjänsterna. Så hade uppkommit en avgiftskrävande arbetsförmedling, som bedrivits av s. k. privata kommissionskontor eller platsbyråer, i Skåne stundom även benämnda fästekontor. Denna verksamhet hade emellertid medfört missförhållanden av olika art, sammanhängande med förmedlarnas intresse av ekonomisk vinst å rörelsen. År 1884 hade den därför ställts under statlig kontroll genom den första s. k. kommissionärskungörelsen, som år 1916 efterföljts av den ännu gällande kungörelsen i ämnet. De privata kommissionskontorens verksamhet vore numera av betydelse väsentligen endast för vissa yrkesområden på den kvinnliga arbetsmarknaden.

De nu behandlade former, varunder platstillsättning försigginge, vore behäftade med det felet, att de endast ägde lokalt eller till visst yrke eller viss organisations medlemmar begränsad räckvidd. Eller också vore därmed förenade omgång och andra olägenheter, däribland särskilda kostnader, för arbetsgivare och arbetssökande. Om man också fasthölle vid principen, att

det ankomme på arbetsgivaren att själv skaffa sig den erforderliga arbetskraften och på de arbets sökande att skaffa sig anställning, vore det därför ett allmänt intresse att, när detta enskilda initiativ visade sig vara otillräckligt, vidtaga åtgärder för en mera rationell anordning för att bringa arbetsgivare och arbetssökande i kontakt med varandra. Inom vissa större städers kommunalförvaltningar hade därför upptagits till övervägande att efter utländskt mönster anordna en för staden avsedd clearinganstalt för utbud och efterfrågan på arbetskraft.

Så hade under åren 1902—1905 uppkommit kommunala arbetsförmedlingsanstalter i en del större städer i riket. Sådan offentlig arbetsförmedlingsverksamhet hade genom statsmakternas beslut år 1906 erhållit statsbidrag och i samband därmed hade enhetliga normer för verksamheten fastställts. Sälunda hade fastslagits, att verksamheten skulle vara avgiftsfri och stå till tjänst för arbetskraft av alla slag samt bedrivas under strängt iakttagande av opartiskhet mellan parterna på arbetsmarknaden. Under inflytande av statens ekonomiska och organisatoriska stöd hade under de följande åren ett nät av organ för den offentliga arbetsförmedlingen uppbyggts, vilket numera omspände hela landet. År 1915 hade denna utveckling fortskridit så långt, att arbetsförmedlingsanstalter funnits anordnade i samtliga län, vilka anstalter bedrivit sin verksamhet efter enhetliga grunder, arbetat i samverkan med varandra och stått under inspektion av statlig myndighet. Därmed hade också organisatoriska förutsättningar skapats för en ordnad arbetsförmedling, som kunnat fullgöra ej endast en lokalt begränsad förmedlingsuppgift utan även bidra till en utjämning av utbud och efterfrågan på arbetskraft mellan olika delar i landet. Härigenom hade förutsättningar också skapats för att kunna centralt överblicka arbetsmarknadens läge vid varje särskilt tillfälle, vilket måste anses vara av största betydelse för olika arbetsmarknads- och arbetslöshetspolitiska åtgärder från det allmännas sida.

Det speciella arbetsförmedlingsbehovet för den partiella och mindervärda arbetskraften, vilket icke kunnat tillgodoses i någon större utsträckning av andra förmedlingsorgan, hade föranlett vissa institutioner och filantropiska sammanslutningar att ägna sig åt dithörande uppgifter.

Organiserad arbetsförmedling bedreves för närvarande huvudsakligast i följande former: offentlig förmedling, förmedling genom civilanställningskommissionerna, de godkända sjuksköterskebyråerna och de privata platskommissionärerna, engagemangsförmedling och impressarieverksamhet, förmedling genom utlandsbyråer, arbetsgivar- och arbetarorganisationer, kår-sammanslutningar samt skolor och utbildningsanstalter, filantropisk förmedling och förmedling genom tidningsannonsering.

Den offentliga arbetsförmedlingen. Den 1 januari 1935 beräknades 29 arbetsförmedlingsanstalter vara i verksamhet med vardera ett huvudkontor och sammanlagt cirka 150 avdelningskontor. Därjämte tillkomme fasta ombud i till en början omkring 100 orter samt tillfälliga ombud i kommuner där den statliga hjälpverksamheten påkallade arbetsauvnings- och kontrollorgan. Man hade att räkna med en fortgående specialisering av verksamheten, i första hand genom dennas uppdelning på manliga och kvinnliga expeditioner samt därutöver i form av specialförmedling för olika yrkesgrenar och för ungdom. Mellan anstalterna upprätthölls sedan länge organiserad samverkan, som numera vore reglerad genom en särskild kungörelse (nr 552/1934). Genom anmälan hos ett kontor kunde sälunda kontakt nås med hela rikets arbetsmarknad. Under år 1933 hade i fria arbetsmarknaden tillsatts 229,027 platser, därav 51,147 inom jordbruk och skogshushållning, 21,863 inom industri och hantverk, 18,214 inom sjöfart och fiske, 28,909 inom handel och samfärdsel samt 66,475 inom husligt arbete.

Civilanställningskommissionerna. Genom kungl. brev den 24 september 1931 hade truppförbandscheferna bemyndigats utse lämplig befattningshavare att handlägga ärenden rörande civilanställning av manskap i samband med avgången ur tjänst, och hade samtidigt därmed vissa anslag ställts till förfogande för verksamheten. Den 22 juni 1932 hade medgivits anordnandet av en särskild civilanställningskommission i Stockholm, gemensam för de till huvudstaden med omnejd förlagda truppförbanden. Sedermera hade de lokala civilanställningskommissionerna gjorts obligatoriska, varjämte inrättats »Försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå», lydande direkt under försvarsdepartementet. Förmedlingen skedde avgiftsfritt. Någon samlad översikt över civilanställningsorganens verksamhet funnes icke, och några bestämda uppgifter om förmedlingsresultatet kunde icke lämnas.

De godkända sjuksköterskebyråerna. Antalet under år 1933 verksamma dylika byråer hade uppgått till 12, varav 5 i Stockholm samt 1 i vardera Uppsala, Linköping, Jönköping, Lund, Göteborg, Örebro och Umeå. Antalet verkställda förmedlingar under samma år hade uppgått till 69,634, därav 627 belöpt sig å fasta anställningar, 11,259 å vikariat och privat vård samt 57,748 å tillfälliga sjukbesök.

De privata platskommissionärerna. Dessa hade sin verksamhet så gott som undantagslöst knuten till en viss ort. Endast i enstaka fall hade man exempel på att kommissionär haft ombud på annan ort. Däremot anlidade de i stor utsträckning biträden i sin verksamhet. Samarbete mellan olika kommissionärer ägde veterligen icke rum. Ingen kommissionär torde för närvarande inneha tillstånd att förmedla anställning till utrikes ort. Antalet tillstånd att utöva kommissionärsverksamhet beräknades till omkring 190. En del tillstånd utnyttjades emellertid icke, och antalet till socialstyrelsen rapporterade kommissionärer hade år 1933 utgjort 147, därav 26 i Stockholm. Kommissionärerna toge i huvudsak befattning med förmedling inom det husliga arbetsområdet samt i viss mån även inom hotell- och restaurangrörelsen. Endast i några få fall avsåge verksamheten sjukvårdspersonal samt kontors- och butikspersonal. I allmänhet toges avgift av såväl arbetsgivare som arbetstagare. Avgiften utginge mestadels i form av viss procentuell andel av den överenskomna lönen, men därtill komme ofta en fast inskrivningsavgift, vilken som regel åvilade den arbetssökande. Förutom de rena förmedlingsavgifterna avkrävdes de arbetssökande ofta ersättning för annonsering, postporto och telefonsamtal. Antalet i hela riket tillsatta platser utgjorde år 1933 34,705, därav 2,708 avseende män och 31,997 kvinnor. Verksamheten koncentrerade sig i huvudsak till de större städerna. Av ovan nämnda tillsatta platser komme icke mindre än 12,118 på Stockholm, där dock endast 52 % av nettoantalet vid kommissionskontoren anmälda lediga platser blivit tillsatta.

Vid sidan av de auktoriserade kommissionskontoren bedreves likartad platsförmedling i viss omfattning utan tillstånd. Vederbörande hade därvid sökt giva sin rörelse en sådan form, att den icke skulle falla under kommissionärsförfattningen. Sålunda hade man låtit de arbetssökande eller arbetsgivarna bilda en förening, där förmedlingsavgifterna utgått i form av föreningsavgifter. I vissa fall, då föreningsbildningen ansetts endast utgöra en form för organiserande av förvärvsmässig verksamhet, hade den av domstol förklarats falla under kommissionärskungörelsen. Vidare hade anordnats så kallade hemsköterskebyråer, vilkas innehavare velat anse de arbetsökande såsom anställda hos sig och vid inkommande rekvisition å arbetskraft sänt dem till arbetsgivaren med förpliktelse att av lönen avstå viss del till byråns innehavare. I vissa sådana fall, då de arbetssökande icke åtnjutit ersättning under väntetiden och något anställningsförhållande till

byråns innehavare därför icke ansetts föreligga, hade genom domstols utslag överträdelse av kommissionärskungörelsen förklarats vara för handen.

Engagemangsförmedling och impressarieverksamhet. Musiketablissementens förening och svenska musikerförbundet förmedlade engagemang åt musikkapell, därvid förstnämnda sammanslutning alltid och den senare i vissa fall toge provision å gagerna under engagemangstiden. Konsertbolaget ordnade turnéer för musik- och sångartister med flera samt betingade sig därför viss procent av biljettvärdet för utsålt hus. Aktiebolaget Artisttjänst befattade sig med förmedling av såväl inhemska som utländska artister till revysällskap, musiketablissement, cirkusar och dylikt samt toge här för provision. En enskild person hade i samarbete med en utländsk byrå förmedlat engagemang åt utländska musikkapell och därför uppburit ansevärliga provisioner. En annan enskild person bedrev mot provision förmedling av engagemang, företrädesvis av utländska artister, till folkparker, tivolin och cirkusar.

Utlandsbyråer. Under denna rubrik i promemorian redogöres bland annat för den verksamhet, som år 1926 bedrivits här i landet av en viss fransk sammanslutning för överföring av svenska jordbruks- och gruvarbetare till Frankrike, ävensom för den av två kanadensiska järnvägsbolag under åren 1926—1931 här bedrivna verksamheten med syfte att främja emigration till Kanada. I promemorian framhålles, att arbetsförmedling till utlandet är förenad med stora risker samt att gällande författningsbestämmelser i regel icke lämnat effektivt stöd för utövande av kontroll över sådan verksamhet. I allmänhet bedrevs den nämligen under sådana former att den icke kunde betraktas som avgiftskrävande, enär utövarna av verksamheten vanligen icke uppbure avgifter för förmedlingen utan vore avlönade representanter för utländska transportföretag, regeringar eller jordbolag, vilka i indirekt vinstsyfte hade fördel av verksamheten. Vidare redogöres för den av institutet för svensk utlandstjänst utövade statsunderstödda upplysningsverksamheten med syfte dels att underlätta för svensk arbetskraft att vinna anställning och utkomst utomlands, dels ock att biträda utlandssvenskar att erhålla arbete i hemlandet.

Arbetsgivarorganisationers arbetsförmedling. Endast inom hotell- och restaurangbranschen föreläge numera exempel på dylik arbetsförmedling, bedriven av Sveriges arbetsgivareförening för hotell och restauranter genom byråer i Stockholm, Göteborg och Malmö. Det i branschen gällande kollektivavtalet innehölle bestämmelse om de förmedlingstaxor, som finge förekomma, ävensom ett stadgande av innehåll att avgift, som platsökande erlagt till förmedlingsbyrå, skulle av vederbörande restauratör återbetalas till den anställde om denne kvarstannade i platsen tre månader eller tidigare uppsades av restauratören. Föreningens byråer förmedlade huvudsakligen mer kvalificerad arbetskraft såsom kallskänkor, kockar, kokerskor, servitörer, servitriser och kassörskor. Under år 1932 hade tillsatts tillhoppa omkring 3,210 platser.

Arbetarorganisationers arbetsförmedling. I stadgarna för ett flertal fackförbund angåves såsom ett av förbundets ändamål att anvisa arbete åt arbetslösa medlemmar. Endast beträffande ett mindretal förbund hade emellertid platsförmedlingsverksamheten tagit mera fasta former, och till övervägande del torde densamma inskränka sig till att förbundsmedlem, när han ankomme till en plats där avdelning funnes, av vederbörande avdelningstjänsteman erhölle upplysningar beträffande arbetsmarknadsförhållandena å orten. Förbundens förmedlingsverksamhet vore icke avgiftsbelagd, men kostnaderna för densamma måste givetvis bestridas med inflytande medlemsavgifter.

I promemorian lämnas en närmare redogörelse för den inom vissa fackförbund bedrivna förmedlingsverksamheten.

Kårsammanslutningars arbetsförmedling. Liksom flera fackorganisationer vidtagit anordningar i arbetsförmedlande syfte hade även en del sammanslutningar vid universitet, högskolor och andra läroanstalter eller föreningar av utexaminerade från dylika läroanstalter eller föreningar av personer med eljest likartad utbildning inrättat arbetsförmedling för sina medlemmar. Sålunda bedreve extralärobyrån i Stockholm en statsunderstödd avgiftsfri förmedling för blivande läroverkslärare, varjämte läraraspiranternas förening i Lund och Göteborgs högskolas studentkärs upplysningsbyrå bedreve likartad verksamhet. För kvinnliga lärare funnes flick- och samskoleföreningens byrå, och för folkhögskolorna dreve en enskild person förmedling. Medicinalstyrelsens kommissionär, läkartidningens vikariatbyrå och medicinska föreningen i Lund verkade såsom förmedlingsorgan för medicinare. År 1934 hade studentkåren i Lund inrättat en intressebyrå, avsedd att i sig upptaga den förmedling som bedrivits av läraraspiranternas förening, medicinska föreningen och i någon mån även av juridiska föreningen. Vad man närmast inriktade sig på vore feriearbete samt lättare bisysselsättningar under terminerna. Såväl svenska teknologföreningen som svenska ekonomföreningen bedreve arbetsförmedling, den förra dock i relativt blygsam skala. Svenska industriens praktiknämnd och en vid handelshögskolan inrättad praktikbyrå anskaffade praktikantplatser åt elever vid respektive tekniska läroanstalter och handelshögskolan. Kontorens platsförmedling, en sammanslutning av ett antal kontorist- och biträdesföreningar i olika delar av landet, bedreve med understöd av grosshandelssocieteten i Stockholm avgiftsfri förmedling inom kontoristyrket, liksom även i någon mån tjänstemannaorganisationernas arbetslöshetskommitté.

Skolors och utbildningsanstalters arbetsförmedling. På flera orter vore samarbete inlett mellan den offentliga arbetsförmedlingen samt folk- och fortsättningsskolorna. Givet vore, att även i övrigt lärare vid skilda utbildningsanstalter lämnade sin medverkan då möjlighet erbjöde sig att vinna anställning åt någon elev, särskilt om denne visat sig ha goda förutsättningar och kunde bli en reklam för anstalten. Sistnämnda synpunkt, kombinerad med en önskan att därigenom öka elevantalet, framträdde ofta vid sammankoppling av undervisning med platsförmedling. Många yrkesutbildningsanstalter låte också ofta sina annonser och prospekt följas av uppgifter om att man bedreve kostnadsfri platsförmedling för elever.

Filantropisk arbetsförmedling. Genom den under senare år alltmera utbredda kuratorsverksamheten inom sjukvård, vanförevård, sinnessjukvård o. s. v. hade anordningar för avgiftsfri arbetsförmedling kommit till stånd på olika områden. Skydds- och skyddsvärnsföreningarna nedlade ett intensivt arbete på att skaffa anställning åt de från fängelser, tvångsarbetsanstalter, arbetshem o. s. v. frigivna och utskrivna, varjämte nykterhets- och barnavårdsnämnder utförde motsvarande arbete för sitt klientel.

Arbetsförmedling genom tidningsannonsering. Som bekant införde arbetsgivare och arbetssökande själva i ganska stor utsträckning annonser i dagspressen rörande lediga platser och platssökande. Dessa annonser inginge nästan alltid som ett led i tidningarnas ordinarie annonsverksamhet. Mera sällan hade man exempel på att i vårt land någon tidning eller tidskrift utgivits med uteslutande tanke på den ekonomiska fördel, som kunde vara förenad med en arbetsmarknaden berörande annonsverksamhet.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Propositionen.	
Förslag till förordning med vissa bestämmelser om arbetsförmedling ...	2.
Utdrag av statsrådsprotokollet den 8 februari 1935.	
<i>Inledning</i>	5.
Gällande bestämmelser	5.
Tidigare behandling av frågan	7.
<i>Förslaget till konvention angående avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer</i>	10.
<i>Socialstyrelsens förslag jämte utredning</i>	12.
<i>Departementsförslaget</i>	15.
Allmänna synpunkter	15.
Förslagets särskilda bestämmelser	24.
Bilagor.	
<i>Bilaga A.</i> Förslag till konvention angående avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer	43.
<i>Bilaga B.</i> Socialstyrelsens förslag	46.
<i>Bilaga C.</i> Sammanfattning av P. M. angående olika anordningar för arbetsförmedling i riket	49.
<i>Bilaga D.</i> Förteckning över antalet under år 1934 verksamma privata platskommissionärer, fördelade ortsvis	55.